

FORSVARET
For alt vi har. Og alt vi er.

ÅRGANG 75 - UTGAVE 1/2022 - HEIMEVERNSBLADET UTGIS AV KOMMUNIKASJONSSEKSJONEN I HEIMEVERNET

HEIMEVERNET

DET UFORUTSETTE

Gjert Grave er klar til strid når våpenet er innskutt og familien er forberedt.

SIDE 16

Skuddeteksjon på mobiltelefonen

SIDE 2

Lurt vekk fra post

SIDE 12

HVs oppdrag under Cold Response 22

SIDE 28

TEKNOLOGI: Borg havn ble brukt til eksperimentering av ny teknologi under Heimevernets oppdragsløsning. Noen av systemene som ble brukt var akustiske sensorer og radarer med antidrone kapasitet.

SKUDDETEKSJONS- SYSTEM OG DRONER

Skudd har blitt avfyrt i nærheten av Borg havn i Fredrikstad. I løpet av fem minutter rykket heimevernssoldatene ut til riktig sted ved hjelp av en applikasjon på mobiltelefonen.

TEKST og FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

Kjøretøy og militært materiell i store mengder ble losset i Borg havn. I nesten to uker har havnen blitt vaktet av heimevernssoldater fra Fredrikstad HV-område i Oslofjord heimevernsdistrikt 01 (HV-01). Soldatene har sørget for styrkebeskyttelse ved mottak av alliert materiell og personell i forbindelse med øvelse Cold Response.

NYTTIG VERKTØY

Lagfører Martin Norsted og laget hans er en del av utrykningsstyrken i Borg havn, en Quick Reaction Force (QRF). Det er en militær styrke med kapasitet til å håndtere alle typer oppdrag innen kort tid. Norsted og laget hans var de som fikk varsel om avfyrt skudd og rykket ut for å lokalisere hva dette var for noe.

– Vi hadde en test av et skuddeteksjons-system som viste hvor det har vært avfyrt skudd via en applikasjon på mobiltelefonen. Vi er litt kjent i område, men å sitte med en applikasjon for å vite hvor vi skal lokalisere personen har vært et supert verktøy å teste ut, sier Norsted.

EKSPERIMENTERING

Under oppdragsløsningen har prosjektsesjonen fra Heimevernets våpenskole eksperimentert med ny teknologi med støtte fra Forsvarets forskningsinstitutt,

Forsvarsmateriell og sivile aktører fra industrien. Noen av systemene som ble brukt var blant annet eleverte sensorer, akustiske sensorer, radar med antidrone-kapasitet og skuddeteksjon.

– I tillegg til applikasjonen hadde vi en elevert sensor (en type drone) som observerte hele tiden i boligfeltet etter personen som avfyrt skudd. Da var det operasjonssentralen som ga oss et godt signalement på personen vi skulle lokalisere. Det var til stor hjelp, forteller lagføreren.

LAGFØRER MARTIN NORSTED

STORT POTENSIAL

Sjef Heimevernet, generalmajor Elisabeth Michelsen, besøkte soldatene i Borg havn under oppdragsløsningen for å se eksperimentet bli testet i sin helhet.

– Vi har sett at teknologien har spilt på lag med heimevernssoldaten for å gjøre heimevernssoldaten og heimevernsområdet bedre. Jeg tror det har et stort potensial fremover å kunne teste utviklingen på et sted hvor oppdragsløsning foregår, sier sjef HV.

– Å ha et sånt teknologisk hjelpemiddel som skuddeteksjon er til stor hjelp. Det gjør det mulig for oss å løse oppdrag med vesentlig mindre trening, avslutter Norsted.

Elisabeth Michelsen
Sjef Heimevernet

De siste månedene har vi vært vitne til grusomhetene som følger av krig. Russlands invasjon av Ukraina er alvorlig, og bilder som presenteres gjennom forskjellige medier gjør sterkt inntrykk. I Norge følger vi egen sikkerhetssituasjon tett sammen med våre allierte, og vi har god oversikt i våre nærområder. Krigen gir foreløpig ingen økt militær trussel mot Norge, men både etterretningstrusselen og cybertrusselen har økt. Samtidig vet vi at vi blir utsatt for påvirkningsoperasjoner. Påvirkning som har til hensikt skape splid og så mistillit mellom folk og myndigheter. Som nasjon er vi imidlertid godt rustet til å håndtere dette. Vi er godt opplyst og har høy tillit mellom folk og myndigheter. Samtidig må vi ikke være naive. Jeg oppfordrer den enkelte til å være mer årvåken, kildekritisk og tenke egen cyberhygiene.

Som soldat i Heimevernet er du en del av Norges væpnede styrker og en viktig del av vår nasjons beredskap. Den enkelte må ha tenkt gjennom hva dette innebærer, både rent praktisk og mentalt. God beredskap handler om å være forberedt.

Klar til strid er tema i dette HV-bladet. Klar til strid er et begrep alle soldater har et forhold til. Det handler om både den enkelte soldats og avdelingens forberedelser. Drillen gjennomføres som en siste kontroll, men bygger på forberedelser over tid som enkeltsoldat, lag, tropp, område og stab. Hver enkelt av oss må gjøre vår del av forberedelsene. Det rent praktiske med å ha klargjort eget utstyr er åpenbart. Men det er også viktig å gjøre avklaringer med våre nærmeste og en eventuell arbeidsgiver på hva det vil si å være HV-soldat.

Vi har en tendens til å bli overrasket, det ligger i sikkerhetspolitikken natur. Vi ble overrasket 9. april 1940. Vi ble overrasket både 11. september 2001 og 22. juli 2011. Vi sto overrasket tilbake da Russland annekterte Krim i 2014. Muligheten for pandemi ble varslet, men helt klare var vi vel ikke. Vi fikk etterretningsrapportene på at Russ-

land ville angripe Ukraina, likevel ble vi overrasket da det faktisk skjedde. Hele hensikten med alt arbeidet vi legger i et beredskapsklart heimevern handler om å redusere effekten av overraskelsen. At vi oppdager og kan agere mot trusselen - raskt, effektivt og med evne til fleksible løsninger i tett samvirke med øvrige beredskapsaktører. For å bidra til dette er årlig trening viktig.

Jeg er veldig godt fornøyd med at politikerne ser ut til bevilge penger til mer aktivitet i Heimevernet. Det vil gi mer årlig trening. Noen dager der menneskene møtes, hvor relasjoner og basisferdigheter vedlikeholdes, planverkene revideres, nettverk holdes varme, materiell vedlikeholdes og tilføres, kompetanse bygges og lederne får utøvd lederskap. Dette skaper trygghet, tillit og troverdighet og sikrer god beredskap. Vi er klare til å iverksette mer trening så snart endelig beslutning foreligger. Samtidig jobber vi hver dag for å utbedre de øvrige utfordringene vi har.

Nå er det vår vakt! Dersom statssikkerheten blir truet, vil HV blant annet være viktig for vår nasjonale evne til å mobilisere resten av Forsvaret, motta allierte forsterkninger og sikre våre nasjonale verdier og sikkerhetsinteresser i tett samvirke med øvrige aktører i hele totalforsvaret. Vi er grunnforsikringen i Norge. Menneskene i HV gjør meg trygg på at vi vil virke skulle det kreves. HV vil være en krevende motstander over hele Norge. Soldater med en kombinasjon av militær og sivil kompetanse. Avdelinger som er lommekjent i området de har ansvaret for. Stor forsvarsvilje og tett kobling til sivilsamfunnet. Nettverk som kan settes i sving i alle typer operasjoner og hente ut ressurser som er nødvendig fra lokalsamfunnet. HV er et direkte resultat av motstandskampen i Norge under 2.verdenskrig. Det vi har sett så langt av krigen i Ukraina er at alt det vi står for, fortsatt er meget viktig i en motstandskamp.

Klar til strid!

REDAKSJONEN

Ansvarlig redaktør:
Brigader Morten Eggen, NK/stabssjef HV
Redaktør:
Rådgiver Siv Iren Brænd
Grafisk design:
Seniorkonsulent Tore Ellingsen

PRESSE OG INFORMASJON I HEIMEVERNET

Kommunikasjonssjef HV:
Oberstløytnant Per Gunnar Grosberghaugen
Fagleder kommunikasjon HV:
Rådgiver Stein Cato Nybakken
Combat media team 1:
Seniorkonsulent Tore Ellingsen
Combat media team 2:
Kaptein Rune Haarstad
Spesialist Kristian Kapelrud
Combat media team 3:
Spesialist Jonny Karlsen
Spesialist Helene Sofie Thorkildsen
Presse- og informasjonsassistenter:
Ledende flysoldat Sivert Johan Brautaset
Ledende flysoldat Line Amilie Dyrø Waag
Flysoldat Elise Aschim Kornum

KONTAKT

Siv Iren Brænd
Telefon: 40028135
Epost: sbrand@mil.no
Heimevernsbladet
Postboks 393 Terningmoen
2403 Elverum
forsvaret.no/hv

TRYKK

07 MEDIA
Bladet ble sendt til trykk 22. april 2022
OPPLAG
44800

FORSIDEN

Gjert Grave har mange år i Forsvarets spesialstyrker bak seg, en viktig erfaring han har med seg i jobben som sjefssersjant i Heimevernet.
Foto: Helene Sofie Thorkildsen

FØLG OSS PÅ

Sammensatte trusler eller virkemidler omfatter et bredt sett av muligheter en fiende kan ta i bruk for å sette motstanderen ut av spill. Det kan også treffe deg som HV-soldat. Slike virkemidler kan blant annet stoppe forsyningskjeder, skru av strømmen, stoppe betalingstjenester, ta ned mobilnettet og internett slik at hele næringslivet og samfunnet stopper opp.

Under øvelse Cold Response var oppgaven til Birkebeineren utrykningsområde å sinke fiendens fremrykning og være flankesikring for Telemark bataljon. Her var området på hjemmebane og brukte det som en fordel, blant annet ved å gjøre lure avtaler med lokalbefolkningen slik at de etablerte observasjonsposten midt i blant fienden.

Hva skal til for å ta i mot allierte? Svaret er enkelt, men likevel sammensatt: totalforsvaret med Heimevernet i spissen. Skoleeksemplet på dette er når det kommer amerikanske reaktordrevne ubåter til Tromsø.

Gjert Grave er sjefssersjant i Heimevernet og den soldaten i Norge med flest stridsdekorasjoner etter mange år i Forsvarets spesialkommando. Alle deployeringer til internasjonale operasjoner var han godt forberedt på, men å gjøre seg klar for oppdrag i Norge 22. juli 2011 kom overraskende og følte helt annerledes enn det han hadde følt for oppdrag tidligere.

I år er det 75 år siden Heimevernsbladet ble gitt ut for første gang. Formålet med Heimevernsbladet var å skape kontakt mellom ledelsen og den enkelte heimevernssoldat, befal som menig.

INNHOOLD

02 NYTT I HV
Skuddeteksjonssystemer

04 LEDER
Sjef Heimevernets ord

08 AKTUELT
Stort og smått fra HV-Norge

12 LURT VEKK FRA POST
Sammensatte trusler

16 PORTRETET
Sjefssersjant Gjert Grave

22 HEIMEVERNETS VÅPENSKOLE
Hva kreves for å være klar?

28 COLD RESPONSE 22
HV i oppdragsløsning

42 ALLIERT SAMVIRKE
Ubåt til kai i Tromsø

46 KLAR FOR Å KJEMPE
Svenske HV-soldater

50 PSYKISK FØRSTEHJELP
ReSTART

52 NOREX
Utveksling i Minnesota

56 HEIMEVERNSBLADET 75 ÅR
De 25 første årene

NY INNSATSSTYRKE

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

Major Sverre Kunej Dæhli er ansatt som prosjektleder for å planlegge, koordinere og lede etableringen av en ny innsatsstyrke med oppsetningssted i Tromsø.

Det betyr at Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt (HV-16) innen neste år vil ha to innsatsstyrker. Fra før har distriktet innsatsstyrke Claymore.

– Grøtsund fort utenfor Tromsø blir på sikt anlegget som skal brukes, men innledningsvis blir anlegget på Langnes det primære stedet. Det er flere grunner til å etablere en innsatsstyrke med base i Tromsø. En av dem er jo gitt i oppdraget om styrkebeskyttelse av allierte ved anløp i Tromsø, sier Dæhli.

Dæhli jobber nå ved NATO Centre of

Excellence for Cold Weather Operations/ Forsvarets vinterskole på Terningmoen i Elverum. Han starter sin nye jobb i Tromsø 1. august.

– Jeg forventer at det er mye å ta tak i og

hektiske dager ved oppstart og etablering av en ny avdeling. Jeg opplever at det har fokus i distriktstaben hos HV-16, så det blir bra etter hvert som etableringen skrider frem, sier 51-åringen med snart 30 års fartstid i Forsvaret.

HEIMEVERNETS REKRUTTUTDANNING PÅ MADLA

TEKST: Tore Ellingsen FOTO: André Meling

Rekruttskolen som ble avsluttet 3. mars med en oppstilling var på flere måter helt spesiell.

Ikke bare ble i underkant av 900 rekrutter fra Luftforsvaret og Sjøforsvaret utdannet i en covid-preget leir, men for første gang gjennomførte Heimevernet

rekruttutdanningen sin i Madlaleiren ved Stavanger. Noe som er en kosteffektiv løsning for Forsvaret som helhet. I likhet med rekruttene ved Sjø- og Luftseksjonen, fulgte også de 16 HV-rekruttene det nye utdanningsprogrammet, felles rekruttutdanning (FRU), som blir gjennomført i alle forsvarsgrener.

SOLDATER FANT SAVNET KVINNE

TEKST: Tore Ellingsen

Leteaksjonen ble ledet av politiet med bistand fra HV, frivillige letemannskaper, Sivilforsvaret og helikopter.

Bergenshus HV-distrikt 09 bidro med 34 innsatsstyrkesoldater fra Bjørn West.

Soldatene var i Ulven leir der de deltok på kurs. Eyvind Tveita (37) fra Bømlo sto på skytebanen da bistandsanmodningen kom.

– Vi dro opp til Laksevågshallen der vi fikk tildelt en teig, lastet opp i bilen og kjørte

ut. På vei til leteområdet skimtet jeg plutselig noe oppe i skogen. Heldigvis hadde kvinnen vi lette etter en hvit bukse på seg som jeg tilfeldigvis så. Hun hadde vært savnet i 26 timer i kaldt vær, så vi var veldig glad vi fant henne i live, forteller innsatsstyrkesoldat Tveita.

NYTT MATERIELL

TEKST: Siv Iren Brænd FOTO: Tore Ellingsen

Småbåter og markeringsmaterieill

Det skal leveres åtte småbåter, to hver til Oslofjord heimevernsdistrikt 01, Bergenshus heimevernsdistrikt 09, Trøndelag heimevernsdistrikt 12 og Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt 16. I all hovedsak for å løse styrkebeskyttelsesoppdrag i fredstid.

HK-416

Det har blitt levert HK-416 til HV de siste årene, men det gjenstår noen områder i Opplandske heimevernsdistrikt 05 som ikke er omvæpnet fra AG3 enda. Disse omvæpnes i løpet av våren. Da vil AG3 være utfaset fra HV.

Mørkeutrustning

Det skal leveres termisk sikte til alle 84 mm RFK Rekylfri kanon (RFK) i HV. Dette gir HV en etterlengtet nattkapasitet. Leveres i løpet av 2022.

JIM Compact termisk kikkert er under innføring og fullføres i løpet av året. Kikkerten fordeles til jeger- og skarpskyttertroppen og MB multitroppen i innsatsstyrkene og jeger- og skarpskyttertroppen i områdestrukturen.

Utholdenhet

MRS-kokeapparat skal erstatte Optimus-primus i hele strukturen på sikt. Hittil er det levert ut 2500 MSR-kokeapparat. Fremover skal HV først få utdelt Forsvarets logistikkorganisasjons lager av Optimus-primus. Etter hvert som disse forbrukes byttes de med MSR.

Mobilitet

Heimevernet tildeles cirka 5000 par truger og ski og cirka 1000 pulker. Heimevernets våpenskole jobber med fordeling av materieill ut ifra operative behov og klimatiske forhold i distriktene. Leveransetidspunkt er veldig usikkert p.t.

Hånd- og avdelingsvåpen

Det skal fordeles 138 MINIMI 7,62 mm maskingevær til Heimevernet. Det er planlagt utlevering tredje kvartal 2022. 60 12,7 mm mitraljøre. 30 leveres til MB multitroppene. De øvrige 30 fordeles av Heimevernets våpenskole. Utlevering tredje kvartal 2022.

Vernemasker til Forsvaret

Det blir nye vernemasker til hele struk-

turen. Utlevering blir i løpet av perioden 2022-2024.

Bekledning og beskyttelse

Målet er at alle Cato Ringstad-hjelmer i Forsvaret skal erstattes i løpet 2022-2024.

Kommersiell radio

Alle heimevernsdistrikter har mottatt nytt samband fra Hytera. Det gjenstår noe ladeutstyr, og dette er på vei ut i disse dager.

Upanrede hjulgående ambulanser

Innsatsstyrkenes ambulanser skal erstattes, og det blir levert 34 nye. Tidsplanen tilsier utlevering i 2023. Gamle/ombygde ambulanser fra innsatsstyrken omfordes til områdestruktur.

Sanitet

Det blir levert komplette Swift telt med tilbehør som varmluftsaggregat, aggregat og lys til hjelpeplasser i stabsområdene og innsatsstyrkene. Leveranse høst 2022.

På grunn av situasjonen i Europa kan det bli noen forsinkelser.

FORSVARETS SKYTEUTVALG

Forsvarets Skyteutvalg (FSU) driftes av Heimevernet og har noen av de beste skytterne i verden.

– Den internasjonale innsatsen til våre skyttere har vært fremragende, og særlig geværskytterne har ligget i verdenstoppen de siste 15-20 årene, sier teamkaptein for FSU Magne Almås og legger til: – Premien for best nasjon, «Sølvpistolene», har Norge vunnet i 1959, 1966, 1994, 2000, 2004, 2011, 2015, 2016 og 2018.

FSU består av to lag – ett riflelag og ett pistollag. På rifle er det i dag sju menn og sju kvinner. Pistollaget består av sju menn og to kvinner. Etter to år med lav aktivitet på grunn av covid, har FSU kommet godt i gang med treningssamlinger denne sesongen.

I år er Militært Nordisk mesterskap i Finland i september den viktigste konkur-

ransen. Men før laget drar til Finland, er det konkurranse både i Sveits og i Sverige. Norge har som mål å bli beste nasjon på både det nordiske mesterskapet og på de regionale konkurransene.

– På riflelaget har vi noen av de beste skytterne i verden. Flere av Forsvarets skyttere er også på det sivile landslaget og har den senere tiden levert meget gode resultater i konkurranser og testmatcher på samlinger.

Norge er medlem i Conseil International du Sport Militaire (CISM) som ble etablert 18. februar 1948 som en uoffisiell internasjonal organisasjon. Formålet for organisasjonen er blant annet å utvikle vennskapelige forbindelser mellom de væpnede styrker i medlemsnasjonene, fremme fysisk trening og sportsaktiviteter samt bidra i det internasjonale arbeidet for fred mellom nasjonene.

I dag har CISM 140 medlemsnasjoner. CISM engasjerer seg i en lang rekke idretter, og de klassifiseres gjerne i gruppene «Military sport» og «Sport in the military». I Norge er det to militærlandslag som er med i CISM-konkurranser, og det er militær femkamp som CYFOR drifter og FSU.

Tross covid har FSU de siste årene rekruttert inn nye skyttere til Forsvaret; to nye på pistol og fire nye skyttere på gevær. Disse har gjennomført eller gjennomfører førstegangstjeneste og har blitt overført til HV og fyller stillinger i styrkestrukturen.

FSU-personellet deltar på årlige treninger og distriktene nyter godt av deres kompetanse innenfor skyting. I tillegg kalles de inn til treningssamlinger i FSU, som da er frivillig tjeneste. Det gjennomføres cirka åtte samlinger i året pluss to til tre konkurranser

MILITÆRT NM I GEVÆRSKYTING

Militært NM i geværskyting arrangeres som en del av Landsskytterstevnet (LS) i Bodø 2. og 3. august.

Arrangementet er en fin arena for å opprettholde skyteferdigheten, og det er en sosial arena der forsvarspersonale fra hele landet kan møtes og bygge nettverk.

Årets Mil NM vil bli første året uten AG3. Det blir spennende å se hvor stor oppslutning det blir under årets arrangement og hvor mange AG3-skyttere som konverterer til HK-416.

Tirsdag 2. august - Innledende feltskyting
Onsdag 3. august - Innledende baneskyting 200m med påfølgende finaleskyting for de ti beste.

Egen finale stang og felthurtig for HK-416 vil bli avholdt torsdag 4. august som er en del av LS. Skogsløp med skyting blir også avholdt samme dag.

Invitasjon sendes til alle Forsvarets avdelinger og er også tilgjengelig på DFS.no og LS hjemmesiden. Påmeldingsfrist er 15. juni.

Visste du at... Heimevernet har egne nettsider? Sjekk ut forsvaret.no/hv

LANDMAKTFORUM

3. mai arrangeres Landmaktforum for andre gang, denne gangen digitalt. Forumet er et samarbeid mellom Hæren

og Heimevernet for å se på utviklingen fremover. Temaet er «samvirke i dagens trusselbilde».

FORSVARSKOMMISJONEN

Regjeringen har satt ned en ny forsvarskommisjon som skal vurdere hvilke sikkerhets- og forsvarspolitiske veivalg og prioriteringer Norge kan ta for å ivareta norsk sikkerhet.

Kommisjonen skal synliggjøre hvilke konsekvenser dette bør ha for den videre utviklingen av forsvaret av Norge. Kommisjonen skal bidra til en åpen og bred offentlig debatt blant annet ved å bringe nye ideer på banen og diskutere disse i offentligheten.

Kommisjonen skal se på statens og sam-

funnets samlede motstandskraft. Dette innebærer blant annet å se på samspillet mellom Forsvaret og sivilsamfunnet gjennom hele krise- og konfliktspekteret. Forsvarskommisjonen skal se sitt arbeid i sammenheng med Totalberedskapskommisjonen.

Forsvarskommisjonen ledes av Knut Storberget, statsforvalter i Innlandet og skal levere sin endelige rapport i form av en offentlig utredning (NOU) til forsvarsministeren senest 3. mai 2023.

Kilde: www.regjeringen.no og www.forsvarskommisjonen.no

TOTALBEREDSKAPSKOMMISJONEN

Regjeringen har nedsatt en totalberedskapskommisjon som skal vurdere styrker og svakheter ved dagens beredskapssystemer.

De skal foreslå hvordan samfunnets samlede ressurser kan og bør innrettes for å videreutvikle samfunnsikkerhet

og beredskap, og sikre best mulig samlet utnyttelse av de samlede beredskapsressursene.

Den ledes av tidligere forsvarssjef Harald Sunde. Utvalget skal levere sitt arbeid i juni 2023.

Kilde: regjeringen.no

NYTT OM NAVN

Nye sjefssersjanter i Heimevernet

Erik Skjærvold
Sjefssersjant Trøndelag
heimevernsdistrikt 12

Rune Enelien
Sjefssersjant Møre og Fjordane
heimevernsdistrikt 11

Oddbjørn Pedersen
Sjefssersjant Finnmark
heimevernsdistrikt 17

I august får Heimevernet tre nye distriktssjefer:

Oberst Kai Morkestrand blir ny sjef i Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02.

Oberstløytnant Finn Ola Helleberg blir ny sjef for Sør-Hålogaland heimevernsdistrikt 14.

Oberst Bjørnar Eriksen blir ny sjef for Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt 16.

Nye sjefer i Heimevernsstaben fra august:

Oberstløytnant Werner Staurset,
G-5 plan.

Oberstløytnant Stein Høye,
G-2 etterretning og sikkerhet.

Oberstløytnant Ola Reidar Tømmerås
Tuvmarken
Sikkerhetsinspektør.

LURT VEKK FRA POST

Tenk deg at du som HV-soldat står på vakt og plutselig får en tekstmelding fra troppssjefen din som sier at du må møte i ko. Hva gjør du da?

TEKST: Jonny Karlsen ILLUSTRASJON: Torgeir Sollid

Sammensatte trusler eller virkemidler omfatter et bredt sett av muligheter en fiende kan ta i bruk for å sette motstanderen ut av spill, og det kan også treffe deg som HV-soldat. Da kan det være greit å kjenne til hva dette egentlig er.

Kanskje er det mørkt og kaldt og du står alene på vakt midt på natta, i det som kanskje kan virke som et meningsløst oppdrag. Sjefen vil ha deg tilbake til ko. *Kanskje endelig en mulighet til å få varme i kroppen igjen? Kanskje er det kokt kaffe?* Troppssjefen har sikkert ordnet en erstatte for deg på vaktposten?

Eller kanskje tekstmeldingen ikke kommer fra troppssjefen din i det hele tatt, selv om det virker troverdig. Og nå har du forlatt vaktposten din...

STRATEGISKE MÅL

Det finnes ikke en klar og omforent definisjon på hva sammensatte

trusler og virkemidler egentlig er, men det blir problematisert stadig vekk i forsvarsdebatten. En som jobber med temaet er Eskil Grendahl Sivertsen, som er spesialrådgiver ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI).

– Det handler om bruk av mange ulike ikke-militære virkemidler for å oppnå strategiske mål. For eksempel cyberangrep, sabotasje, spionasje i cyberdomenet, økonomiske virkemidler, påvirkning av valg og den demokratiske samtalen i demokratiske land, strategiske oppkjøp – oppkjøp av selskaper, spionasje; både industrispionasje og i utdanningsinstitusjoner. Med andre ord mange forskjellige virkemidler som kan brukes for å oppnå strategiske mål som alternativ til militær krigføring, sier Sivertsen.

Et slikt strategisk mål kan være å skade en motstander såpass mye uten bruk av militær makt at man skremmer ham til å overgi

seg eller gå med på kravene motstanderen har satt.

I tillegg til jobben i FFI så er han presse- og informasjonsoffiser i Oslo og Akershus HV-distrikt 02 (HV-02), samt at han har bakgrunn som offiser i psykologiske operasjoner. Ved FFI forsker han mest på påvirkningsoperasjoner, som er en del av de sammensatte virkemidlene som kan brukes.

IKKE NOE NYTT

Effekten av de sammensatte virkemidlene er det bare fantasien som setter grenser for.

– Ved å bruke sammensatte virkemidler kan man blant annet stoppe forsyningskjeder og skru av strømnettet. Stoppe

betalingstjenester så folk ikke får bruke kortene sine. Ta ned mobilnettet slik at man ikke får brukt telefonen. Ta ned internett så man ikke får kommunisert, slik at hele næringslivet og samfunnet stopper opp. Det foregår jo gjerne under terskelen for det vi kaller krig, men kan også brukes under terskelen for krise. Det er litt avhengig av hva det er, sier Sivertsen.

Bruken av sammensatte virkemidler er ikke noe nytt, men har muligens økt jo mer digitalisert samfunnet er blitt.

– Vi har sett en gradvis forverring de siste årene hvor det for eksempel er blitt mer datainnbrudd, hackerangrep, påvirkningsoperasjoner, sabotasje og ulike former for strategiske oppkjøp. Bedre digitale tjenester og digital infrastruktur i samfunnet gir

oss selvfølgelig bedre muligheter for effektiv drift. Men det gir også nye sårbarheter som kan bli utnyttet av aktører som vil oss vondt.

MÅ FORSTÅ

Men hva betyr egentlig dette for Heimevernet og hver enkelt HV-soldat? Alle HV-soldater bør kjenne til trusselbildet mot Norge. En forutsetning for situasjonsforståelse er å kunne i størst mulig grad forstå hva som skjer rundt seg. Men hver enkelte HV-soldat kan ikke løse eller håndtere bredden av sammensatte trusler og virkemidler.

– Samtidig er det viktig at man forstår hva sammensatte virkemidler er, samt hvordan det kan ramme og se ut. Hvis ikke kan det få konsekvenser for HV og for oppdragsløsningen. Trykket vil sannsynligvis være

EN VILJE SOM BOR I OSS ALLE

Gjert Grave har vært mentalt godt forberedt på de fleste operasjoner han har deltatt i, men da terroren traff her hjemme for snart 11 år siden var han ikke det.

Hva vil det egentlig si å være klar til strid?

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Helene Sofie Thorkildsen og privat

”

– For meg handler «klar til strid» om at alt må være klart. Da er du forberedt både materielt og mentalt.

Sjefssersjant Gjert Grave

«10 stykker er skutt, 20, 30». Meldingene spesialsoldatene får i bilen på veg sørover fra Rena er ikke til å fatte. En stor eksplosjon har tatt liv i regjeringskvartalet. I tillegg kommer det meldinger om skyting på Utøya.

Bare timer tidligere befant han seg på ferie i Nord-Norge sammen med kona og to små barn. Da de første meldingene kom om det som utspilte seg i Oslo, måtte han komme seg hjem så fort som mulig. På flyplassen møtte han flere kollegaer som også var på ferie akkurat da. De fikk omsider et fly sørover for å komme seg til basen på Rena. Vel fremme fikk de umiddelbart beskjed om å pakke og gjøre seg klar.

– Utstyret lå allerede klart så vi lastet opp i bilen og satte kursen sørover uten å vite hva som ventet. Det eneste vi visste da var det vi hørte over sambandet, sier Gjert Grave.

En regntung juledag for snart 11 år siden traff terroren Norge. Da hadde operatørene i Forsvarets spesialkommando vært på bakken i Afghanistan og Irak i nesten ti år allerede og var ikke ukjente med hva terror og krig kan gjøre med land og folk. Gjert hadde sju år bak seg som operatør, med erfaring fra flere lange deployeringer til krigsrammede områder. Dette var oppdrag de var godt forberedt på gjennom systematisk og detaljert trening hjemme. Ute i operasjonsområdet kunne de norske soldatene som oftest velge tid og sted med planlegging ned til minste detalj. Ingenting ble overlatt til tilfeldighetene. Ofte tok det dager og uker å gjøre seg klar til én

operasjon. Men det var altså der, i bilen på veg sørover, sent på ettermiddagen 22. juli 2011, Gjert fikk en følelse han aldri tidligere hadde kjent på. Mer om det til slutt i artikkelen.

FRA SIVIL TIL MILITÆR

Med krigen i Ukraina er ikke lenger tanken på krig fjern og uvirkelig. Norges nabo i øst har nå vist både vilje og evne til å bruke militærmakt mot en fredelig nasjon. Hva gjør det med oss? La det være sagt – truselnivået i Norge er uendret og det er ingenting som tilsier at det skal skje noe her hjemme. Derimot har ting rykket nærmere i folks bevissthet og for soldater i Forsvaret betyr det noe.

I dag er Gjert Grave sjefssersjant i Heimevernet og den soldaten i Norge med flest stridsdekorasjoner. Han lener seg på 24 års erfaring når han forklarer hvor viktig det er for alle å være klare når det kreves.

– For meg handler «klar til strid» om at alt må være klart. Da er du forberedt både materielt og mentalt. Da har du gjort forberedelsene. Du har sjekket at utstyret er klart og at du er mentalt påskrudd for å gjøre den jobben du er satt til å gjøre, sier han.

– Hva med heimevernssoldaten som er inne til trening noen dager hvert år?

– Det har jeg sett selv og er nok en av de største utfordringene heimevernssoldaten har. Det å skru om fokuset fra sivil til militært – å kunne være klar til strid på kort varsel. Der har vi som er inne til daglig et

stort ansvar. Ikke minst setter det krav til hvordan vi legger opp årlig trening slik at det blir en operativ arena i stedet for en oppsetningsbasert prosedyre. Der du skyter for å bli bedre til å skyte og ikke bare sjekker at våpenet fungerer. Soldatene må også vite og forstå hvorfor det er viktig å trene på disse ferdighetene. Det kan være krevende når du kommer rett fra det sivile. Du skal skru av og på i løpet av noen dager, sier han.

Gjert Grave mener du kan forberede deg bedre hvis du prøver å være litt soldat hele tiden. Selv om han har bakgrunn som profesjonell heltidssoldat, gjelder de samme tingene for alle andre i Forsvaret.

– Det er gjerne de enkle tingene det dreier seg om. For eksempel at du vet hvor utstyret ditt ligger slik at du ikke må begynne å lete etter det. Hvis du skal være borte over lengre tid må det også gjøres noen avklaringer hjemme. Familielivet fortsetter jo selv om du er borte, sier han.

MENTALT KLAR

Hvordan forbereder du som heimevernssoldat deg mentalt på det utenkelige – kan man forberede seg på det? Svaret er ifølge Grave, ja-isj. Stridsdrill ALFA – en materiell sjekklister kan ikke forberede deg på den usikkerheten og frykten som naturlig kommer av krig. Derimot handler det om å være så forberedt som mulig – også i hodet.

– For meg handler det om at du er forberedt og trent i de oppgavene du er satt til å løse. I ytterste konsekvens kan du bli lenge

borte. Har du snakket med familien og arbeidsgiveren din om dette? Hvis disse tingene er avklart på forhånd gir det deg færre bekymringer og gjør deg mer klar til å løse andre oppgaver, sier Gjert og legger til:

– Selv har jeg satt driften av AS Grave ut til kona. Jeg har for eksempel ingenting med familieøkonomien å gjøre. Jeg har vært så mye borte i jobben disse årene at om jeg skulle begynne å blande meg inn igjen i dette nå, tror jeg det hadde blitt dårlig stemning, smiler han.

Derimot anbefaler han alle om å reflektere rundt hva det vil si å være en del av Heimevernet sammen med familien.

– Det er dessverre blitt aktualisert med krigen i Ukraina. Vi ser hvor fort det kan snu fra fred til krig. Jeg mener det er reelt overfor familie og arbeidsgiver å snakke om hva det vil si å være en del av Heimevernet og hvilke konsekvenser det kan ha. Det er mentalhygiene å ha gjort disse forberedelsene og ikke må begynne med det når det plutselig starter.

Grave tror også bevisstheten rundt disse temaene er større nå som det er krig i Europa. Ting blir nært og folk blir bekymret over bildene i TV-reportasjer og det skrives om i avisene.

– Vi som jobber i Forsvaret har jo tilgang til informasjon som de sivile og soldater i områdestrukturen ikke har. Jeg merker at flere av mine sivile venner er bekymret på en helt annen måte enn jeg er. Noen er redde for å sende sine sønner og døtre i førstegangstjeneste for eksempel. Ting har rykket nærmere og folk er nok mer bekymret nå, sier han.

EFFEKTIV TRENING

Gjert Grave sier det er veldig viktig at offiserer og befal i Heimevernet planlegger med å få så mye som mulig ut av den treningstiden som er til rådighet. Han mener utviklingen er på veg i riktig retning.

– Vi har sikkert en del å gå på, men det er mer fokus på det nå enn det har vært.

Når jeg er ute og besøker avdelingen ser jeg at det legges vekt på det operative. Så ønsker jeg at det skal bli enda mer operativ tenking og mer effektiv trening, men det er bra å se at det går riktig veg.

– Hvor viktig er det å trene årlig?

– Her er det forskjellige meninger, men en kort årlig trening er «klar til strid»-biten av det. Sjekk av våpen, at du har det utstyret du skal ha og har de samme folkene i laget ditt. Du blir vel neppe bedre soldat av det, men det blir en årlig sjekk. Skal du derimot bli en bedre soldat og mer mentalt forberedt og få trent på ferdighetene er det mengdetrening som gjelder, sier han.

FORSVARSVILJE

Tilbake i bilen 22. juli 2011. Operatørene fra Forsvarets spesialkommando er på veg sørover og regner med at de vil få nærmere beskjed om oppdraget mens de sitter i bilen. All operativ erfaring til tross – dette er noe annet enn de har vært med på tidligere.

– Alle deployeringer til internasjonale operasjoner er du godt forberedt på. Du trener på det hver dag. I spesialstyrkene er det mengden trening som gjør at du får overskudd og føler deg komfortabel med oppgavene som venter. Du er mentalt forberedt på å gjøre en jobb.

– Men 22. juli var jeg ikke forberedt på. Jeg var i feriemodus og måtte skru om mentalt veldig fort. Det er noe heimevernssoldaten kanskje kan kjenne seg igjen i. Nå gjorde vi oss klar til å gjennomføre operasjoner i Norge og det føltes helt annerledes enn det jeg hadde følt på tidligere. Det gjorde noe med meg og jeg fikk en helt annen tilnærming til situasjonen enn jeg hadde hatt tidligere. Jeg følte på en innbitthet om at dette måtte vi bare få løst så fort som mulig. Etter hvert fikk vi melding om at politiet var satt inn og vi kjørte videre til Rygge og var i beredskap inntil ting ble mer avklart. Men den dagen fikk jeg kjenne på min egen forsvarsvilje, en vilje som jeg tror bor i oss alle om det skulle bli alvor, sier han.

ER DU KLAR SOMMER SOM VINTER?

Kan Heimevernets soldater grunnleggende stridsteknikk, ta vare på seg selv og sørge for at utstyret er klart har vi kommet langt, skriver Eivind Sæther fra Heimevernets våpenskole.

TEKST: Eivind Sæther, Heimevernets våpenskole FOTO: Samuel Andersen

For mange er klar til strid en stridsdrill man gjør før man skal ut å løse oppdrag, da det er lagfører som gjennomfører dette i laget sitt. Stridsdrill Alfa, i GRUS-heftet eller i stridsteknikk for HV. Det er ikke selve drillen jeg skal skrive noe om, men hva jeg legger i dette når jeg tenker på HV-soldaten.

HV-soldaten har kort beredskapstid i forhold til hvor mye treningstid de har i løpet av året. *Hva gjør HV-soldaten for å være klar?*

Jeg tenker at utstyret soldaten har utlevert må være klart til å løse de oppdragene som soldaten kan få, men det er ikke bare utstyret som må være klart. Soldaten selv skal være klar til å løse de oppdragene troppen eller laget mottar.

Hvis vi først starter med utstyret så skal dette være helt, alle ting til stede og i riktig størrelse slik at det kan brukes. Utstyret bør være pakket så man slipper å lete frem utstyr når man trenger det, man skal vite eksakt hvor man finner det. Soldaten skal kunne bruke personlig bekledning

slik at hun eller han kan ivareta stridsutholdenheten over tid. De må kunne vedlikeholde utstyret når de har tid og mulighet. Grunnutrustningen skal være tilpasset slik at den hjelper soldaten til å overleve. Soldaten skal kunne bruke sitt utleverte våpen, om hun eller han er geværsoldat, maskingeværskytter eller kanonskytter, selv stabssoldatene skal kunne bruke sitt våpen. Og ved å kunne bruke sitt våpen mener jeg at det skal betjenes, feil på våpenet skal utbedres, mål skal treffes og våpenet skal kunne vedlikeholdes slik at det fungerer når det trengs.

Heimevernet er viktig for forsvaret av Norge, soldater som er lokalkjent og kjenner ressursene i nærområdet er viktig. Men soldatene må kunne bruke dette til sin fordel når de skal løse sitt oppdrag og dette er noe som er vanskelig å få trent når treningstiden er slik den er og ambisjonen for hva man skal kunne er høy.

Kan soldatene ta vare på seg selv, grunnleggende stridsteknikk og sørge for at utstyret er klart har vi kommet langt. Det vanskelige er at vi ikke vet når vi får bruk for det og dermed må vi gjøre det vi kan for at vi er klare dersom det trengs, når det trengs.

Soldaten må kunne grunnleggende soldatferdigheter for eksempel kamuflasje, valg av ildstilling, forstå en postinstruks og

”

Skal vi løse oppdrag på steder hvor fremkommelighet er forskjellig fra vinter til sommer så må dette trenes på.

Eivind Sæther

sanitet. Sammen må laget gjennomføre stridsteknikk under ledelse av lagfører. Stridsteknikken må fungere uansett hva slags årstid det er i Norge. Derfor må soldaten sørge for at utstyret er funksjonelt selv om det er minus 20 grader, snø og vind. Og årlig trening må foregå til forskjellige tider på året. Skal vi løse oppdrag på steder hvor fremkommelighet er forskjellig fra vinter til sommer så må dette trenes på.

Jeg tenker at HV-soldaten har store fordeler med lokalkjennskap, men hvis vi skal dra nytte av dette må også de grunnleggende soldatferdighetene være til stede, sommer og vinter. Hvis HV-soldaten får til dette, er vi klare til strid.

Har du kontroll på utstyret og grunnleggende stridsteknikk?

GRUNDIGHET GIR TRYGGHET

Stridsdrillen «klar til strid» er grunnlaget for all trening og utdanning i stridsteknikk, og selvsagt oppdragsløsning, uansett trussel.

TEKST: Helene Sofie Thorkildsen FOTO: Sivert Johan Lyche Brautaset

Stridsdrillen er det aller viktigste verktøyet lagføreren har for å gjøre laget sitt klar til operasjonen de skal inn i. Det forutsetter at den enkelte har tilpasset utstyr og utbedret de manglene soldaten har før man går i strid. I forberedelsene til en operasjon vil frykt kunne påvirke effekten i laget. Derfor er rutiner og grundighet viktig for å motvirke disse naturlige reaksjonene.

MÅ TA HENSYN TIL MANGLER

Hensikten med en slik drill er at den først og fremst skal sikre at materiell er tilstede, i riktig mengde og på riktig plass. Drillen skal avdekke feil og mangler som må utbedres umiddelbart. Det er en trygghet både for den enkelte soldat og avdelingssjef å vite faktisk tilstand, inkludert de feil og mangler en eventuelt er nødt til å gå i kamp med.

Er du som heimevernssoldat ikke klar eller har mangler på utstyr vil resten av laget måtte ta hensyn til

det og ta den belastningen det medfører. I ytterste konsekvens dør en av dine medsoldater dersom noen har glemt tourniquet eller den ikke fungerer. En kan også tenke seg situasjoner der feilfunksjoner på et dårlig vedlikeholdt våpen kan få de verste konsekvenser.

TRYGGHET

At laget fungerer som en enhet er avhengig av at den enkelte fungerer. Grundighet, nøyaktighet og forståelse for hvorfor stridsdrillen er viktig skal vektlegges ved all gjennomføring. Det at drillen innarbeides som en selvfølgelig rutine under trening er svært viktig da den i en gitt situasjon skal gjennomføres under stress og fysisk og psykisk påkjenning. Den skal gjøres så grundig at en i et skarpt tilfelle skal kunne si «nå gjør vi akkurat som vi har trent». Det er en grunn til at spesialstyrkenes motto er «grundighet gir trygghet».

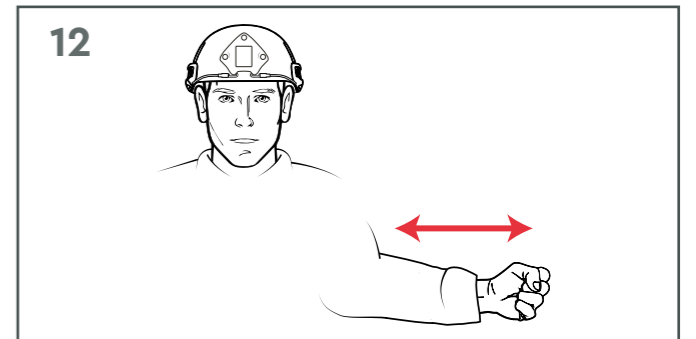
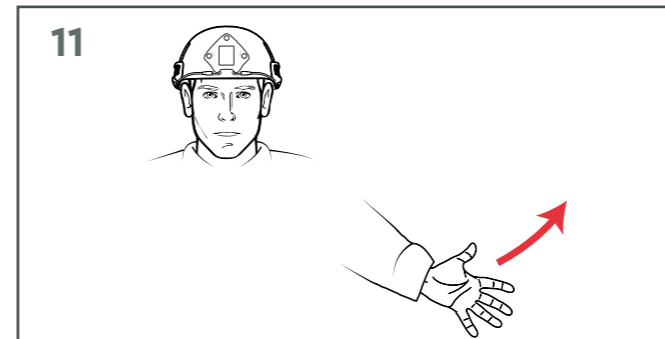
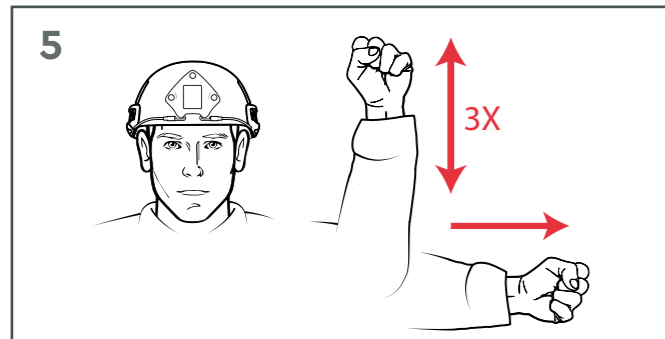
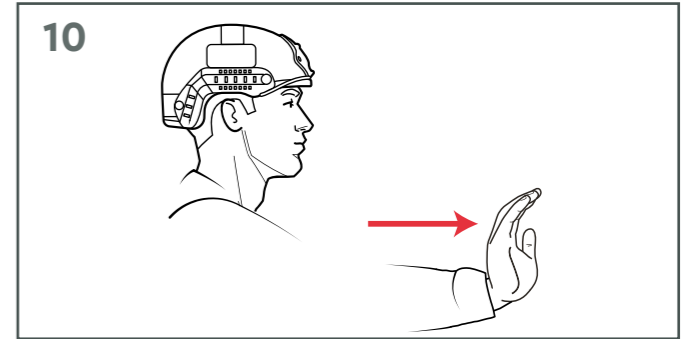
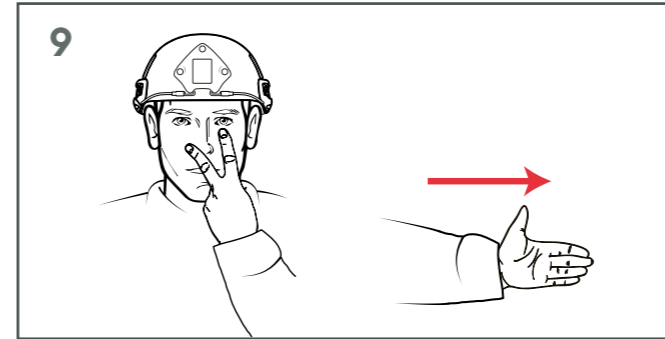
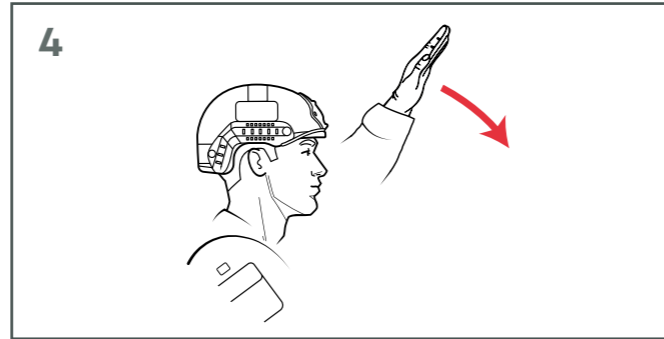
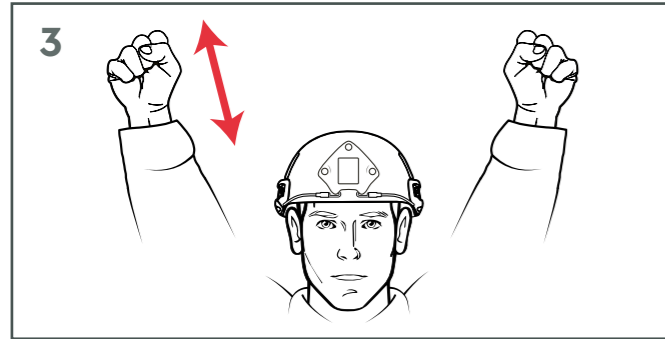
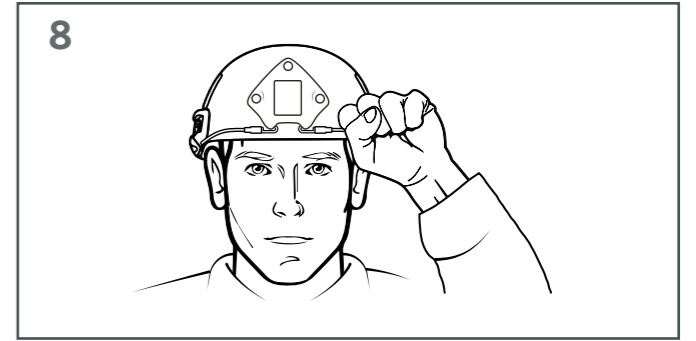
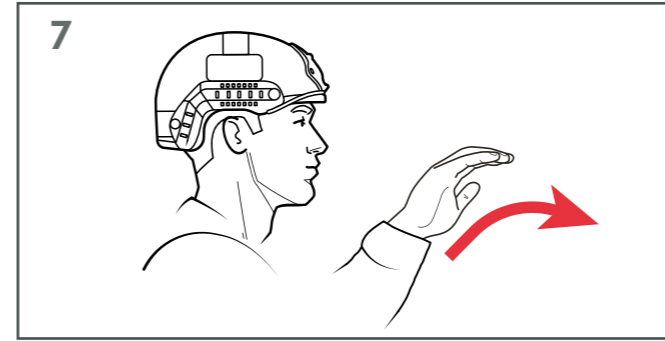
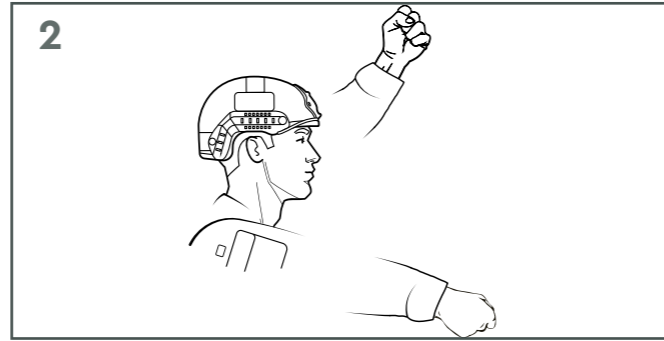
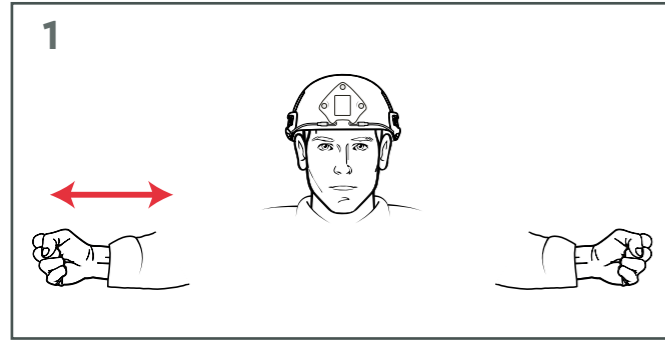
Kilde: Grunnleggende soldatferdigheter Heimevernet

HVA HUSKER DU?

Som heimevernsoldat kan det gå en stund mellom trening og øvelse.
Hva husker du siden sist? Test deg selv på tegn og signaler.

ILLUSTRASJONER: Lars Martinsen

4. Marsj fremad - Strak arm bevegtes fremover med håndflaten i marsjretningen opp og ned tre ganger, deretter rettes armen ut i ny retning.
5. Ny marsjretning - Armen holdes ut 90 grader. Armen pumpes 3 ganger.
6. Holdt - Armen holdes strak opp med håndflaten ut.

1. Linje - Arme holdes ut, den armen som pumpes angir hvilken side bravo-gjengen skal være.
2. En rekke - Vises på siden for soldatene.
3. To rekker - Begge armene rett opp, armen som pumpes med, angir hvilken side bravo-gjengen skal til.

10. Mør stilling - Hendene bevegtes fra brystkasse og rett ut.
11. Sørre avstand - strak arm med flat hånd bort fra kroppen.
12. Spredt kringvern - Knyttet neve albue inn mot kropp, pumpe bevegelse.

7. I stilling - Høyre hånd 45 grader opp og vippes ned med en bevegelse fremover.
8. Ta mål - Hånd knyttes og bankes på hjelm, for å så peke mot det målet som skal tas.
9. Observer/se etter - To fingrer peker på øyene, deretter rettes armen ut i den retningen som det skal observeres i.

FORSVARER NORGE SAMMEN

I forbindelse med øvelse Cold Response har Heimevernet løst mange av sine kjerneoppdrag. Øvelsen er et godt eksempel på hvilke oppgaver Heimevernet har i en krise/krigsituasjon.

ÉN FOR ALLE, ALLE FOR ÉN

For at NATO-alliansen skal kunne forsvare Norge, må allierte styrker øve i Norge sammen med norske styrker. Evnen til effektivt å motta allierte forsterkninger og operere sammen, er svært viktig for en troverdig avskrekking og et effektivt forsvar av Norge.

Gjennom Cold Response 2022 øvde NATO på et artikkel 5-scenarior (kollektivt forsvar). Dette er kjernen i NATO-traktaten; én for alle, alle for én.

Scenarioet var fiktivt. Det la opp til at Norge ble angrepet og ba NATO og partnernasjoner om støtte. Norges allierte øvde på å overføre styrker til landet. Det norske Forsvaret øvde på mottak og sikring av disse. Deretter øvde man sammen på å svekke motstanderen, for så å gjennomføre offensive operasjoner mot motstanderen, slik at de oppga sine ambisjoner og trakk seg ut. Slik trening er viktig, og det gir soldatene så realistisk trening som mulig.

FYLKESBEREDSKAPSRÅD

I forkant av Cold Response 22 informerte flere av Heimevernets distriktssjefer om øvelsen i fylkesberedskapsrådene som ble berørt av øvelsen. I tillegg hadde distriktssjefene jevnlig kontakt med beredskapsaktørene i fylkene i ukene før øvelsen.

Fylkesberedskapsråd er

lovpålagt, og skal oppnevnes av statsforvalteren som også leder rådet. Det skal kalles inn til møte minst en gang i året og når det er behov for å samordne krisehåndteringen i fylket.

Rådet skal bestå av representanter for regionale aktører med ansvar for kritisk infra-

struktur og kritiske samfunnsfunksjoner, ledere fra politiet og øvrige nødetater, Forsvaret, Sivilforsvaret, frivillige organisasjoner, fylkeskommunen og statlige etater med vesentlige beredskapsoppgaver i fylket. Statsforvalteren kan invitere andre aktører. Sammensetningen av rådet kan variere i forhold til krisens art.

ALLIERT MOTTAK
Side 30

SAMVIRKE
Side 39

BEKJEMP
Side 34

REDEPLOYERING
Side 41

BESKYTTER ALLIERTE

Heimevernssoldater vokter kaia i Harstad da det amerikanske transportskipet MV Cape Race kom med utstyr til U.S. Marines, slik at de kunne trene i Norge.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

I anledning øvelse Cold Response 22 i mars kom allierte styrker, både personell og tonnevis med utstyr til Norge med tog, fly og båt.

På kaia på Stangnesbasen i Harstad står heimevernssoldaten Kenneth Johansen. Han tilhører Hinnøya HV-område i Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt (HV-16) hvor han er troppssersjant.

Med erfarne og vaksomme øyne sjekker han at ingen uvedkommende beveger seg inn på det som normalt er en sivil kai med åpen ferdsel, men som akkurat nå er militært område med streng bevoktning.

Bak Johansen ruver et nesten 200 meter langt transportskip. MV Cape Race tilhører US Navy og har seilt fra USA til Norge fullstappet med utstyr som U.S. Marine Corps skal bruke under vinterøvelsen Cold Response 2022.

På den enorme landgangen, som er så stor at den nesten heller kan kalles en bru, løses et CH-53E Super Stallion-helikopter av med millimeterpresisjon. Landgangen er stor og bred, men det er også helikopteret til U.S. Marines. Det gjør at lossingen av flere helikoptre, deriblant også V-22 Osprey, tar sin tid.

Det er altså lokale HV-soldater som står for det militære vaktholdet under dette allierte mottaket, slik det ofte er når allierte kommer til Norge. I forbindelse med Cold Response har heimevernssoldater fra flere steder i Norge sørget for at alliert materiell har vært trygt voktet.

For Kenneth er det spesielt å passe på amerikanere og utstyret deres i Harstad hvor han bor, faktisk bare noen kilometer unna hans eget hus.

– Dette er spennende, gøy og givende å få være med på. Jeg synes alliert mottak og trening er veldig viktig.

– Samtidig er det viktig å vise at dette kan vi i Heimevernet og at de allierte kan komme og hjelpe oss hvis vi trenger det.

MATERIELL

I ukene før øvelse Cold Response 22 ankom det tonnevis av militært materiell til hele Norge både med tog, skip og fly. Uten utstyret er det umulig for de allierte å trene realistisk i Norge. De tusenvis av kjøretøyene som kom på rad og rekke ble brukt til å forflytte tropper og operere i øvingsområdet. Over 50 fartøy patruljerte norskekysten og over 220 helikoptre og fly fraktet soldater og overvåket luftrommet. I tillegg kom det containerlass med våpen, ammunisjon, telt og personlig utstyr til de over 30 000 soldatene som deltok.

A soldier in camouflage gear is kneeling in a snowy forest, aiming a machine gun. The soldier is wearing a green helmet and a green jacket. The machine gun is mounted on a tripod. The background is a dense forest of tall, thin trees. The ground is covered in snow and some dry leaves.

FORBEREDT PÅ Å KJEMPE

Birkebeineren utrykningsområde fikk bryne seg på både polakker og franske alpejegere under Cold Response 22. Området samarbeidet med Telemark bataljon om å forsinke fiendens fremrykning sørover.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Tore Ellingsen, Even Sætre, Piotr Michał Pytel, Helene Sofie Thorkildsen og Samuel Andersen

I SKJUL: Lagfører Marcus Bull (nede venstre) hadde ansvaret for observasjonsposten i krysset ved Osensjøen. Under rekognosering i starten av øvelsen kom Marcus i snakk med en lokal kar som pusset opp et hus. Huseieren kunne fortelle at huset hadde fin utsikt til krysset ved Osensjøen, og at laget var hjertelig velkommen til å bruke det som observasjonspost.

– Vi opererte fra huset i tre døgn og det fungerte kjempebra. Flere av de andre i HV-området var misunnelige på oppdraget vårt. For vår del skjedde det mye hele tiden, og vi hadde ikke et kjedelig minutt ettersom «fienden» kjørte forbi husveggen døgnet rundt.

Observasjonene de gjorde fra huset ble sendt inn til staben i Birkebeineren UTR og videre til Telemark bataljon.

– Vi ble litt paranoid etter hvert da. Knitring i innpakningen til feltrasjonen hørtes ut som noen som gikk på truger og hakkespetten på utsiden av huset hadde lik lyd som et automatgevær. Etter at øvelsen var slutt for vår del fikk jeg melding fra huseier, der han sendte rapport om troppeforflytning og hva som skjedde i krysset, forteller Marcus Bull.

Det er grytidlig morgen og småkaldt i Ulvådalen nord for Elverum, men Birkebeineren utrykningsområde har vært på bena en god stund allerede etter å ha rykket inn dagen før. I kaldguften fra Ulvåa utnytter soldatene grålysningen til å forbedre stillingene før det som trolig blir det store slaget. Oppgaven er å sinke fiendens fremrykning og være flankesikring for Telemark bataljon som etter hvert vil trekke seg tilbake når de polske styrkene starter sin offensiv sørover langs Osensjøen. Her er Heimevernet på hjemmebane - og vet å bruke fordelene. Allerede da de kom i går gjorde de avtaler med lokale grunneiere om husrom og tømmer for å forsterke forsvarsstillingene. Det viser seg at lokalbefolkningen gjerne hjelper til for å gi soldater i undertall en ekstra fordel. Litt lenger nord ligger tre soldater fra samme HV-område i et hus de har fått låne av en nabo. Huset skulle likevel pusses opp så Heimevernet var velkomne til å bruke det. Dermed fikk HV-området en

sentralt plassert observasjonspost der de kunne følge med på all trafikk som gikk til og fra.

COLD RESPONSE

Øvelse Cold Response 2022 var en norskledet øvelse der til sammen 27 nasjoner deltok. Om lag 30.000 soldater øvde på land, på sjøen og i luften. Flesteparten av styrkene var samlet i Nord-Norge, men NATOs hurtige reaksjonsstyrke, ca. 2000 soldater, fikk brynt seg på barskt østerdalsk vintervær. Norge, med sine kalde vintre og ettertraktede kunnskap på hvordan man gjennomfører militære operasjoner vinterstid, er et populært øvingsområde for andre NATO-land. Øvelsen arrangeres annet hvert år og i år var det spesielt mange som ønsket å delta. I sør deltok Heimevernet med innsatsstyrke Grebe og Birkebeineren utrykningsområde fra Opplandske heimevernsdistrikt 05.

”

– Skulle de polske styrkene våge seg inn på denne aksen skal de ikke slippe uhindret forbi.

Birkebeineren UTR

TERRITORIELLE OPERASJONER

Kjernevirksomheten til Heimevernet er territoriale operasjoner. Enkelt forklart handler det om å gjøre det mulig for andre egne eller allierte å operere trygt og sikkert i et område. Da må HV ha god situasjonsforståelse, evne til å beskytte objekter og verdier som er viktige for krigsinnsatsen, samarbeide godt med andre avdelinger og sist, men ikke minst være i stand til å bekjempe fienden. I dette oppdraget skal Birkebeineren understøtte Telemark bataljons (TMBN) sink-operasjon. Det innebærer at HV-soldatene fort kan komme i en situasjon der de må bekjempe fienden.

– Vi regner med at de kommer her og akkurat nå er vi i forberedelsesfasen, sier troppssjef Daniel Kolby. Utrykningsområdet planlegger blant annet å minelegge Ulvåbrua som ligger like ved. Skulle de polske styrkene våge seg inn på denne aksen skal de ikke slippe uhindret forbi, skal vi tro soldatene.

BEKJEMP

I militær sammenheng handler begrepet «bekjemp» om å gjennomføre offensive operasjoner for å hindre at fienden når sine mål. Da må du kunne utnytte egne kapasiteter mot fiendens sårbarheter. For

Heimevernet blir det derfor viktig å kunne fjerne trusler som kan innvirke på egen oppdragsløsning. I Birkebeinerens tilfelle vil det si å ta ut de fremste kjøretøyene for å lage trafikkork i den tette skogen. Dette vil forsinke fienden betraktelig. Både innsatsstyrker og utrykningsstyrker i Heimevernet har gode forutsetninger for å gjennomføre såkalte bekjemp-operasjoner.

– Akkurat dette oppdraget har vi kanskje ikke trent veldig mye på, men vi er jo trent i troppsstrid i felt. Dette er en ting vi skal håndtere. Dette HV-området består av soldater som har jobbet med objektsikring,

overvåkning og kontroll av akser, vi har rene oppklaringslag, skarpskytterlag, kanonlag og geværslag, sier Kolby.

I området der birkebeinerne har etablert seg er det spredt sivil bebyggelse og relativt tett skog. Trysilvegen går parallelt med det området som skal beskyttes og morgentrafikken derfra høres godt inn til soldatene.

– Vi lærer mye av å jobbe sammen med andre forsvarsavdelinger og det virker som om folk mine synes det er greit å komme seg ut på øvelse, smiler Kolby. De vet det ikke ennå, men noen dager senere skal disse soldatene virkelig få brynt seg når italienske alpejegere skal forsøke å innta Flisa lenger sør i øvingsområdet.

– Vil dere klare å sinke fienden her?

– Ikke no' problem. Vi kommer til å gjøre dette i flere steg og flere etapper. Hovedplanen er lagt, så skal vi spesifisere noen oppdrag utover dagen, men akkurat nå er vi klare, sier Kolby.

DETTE ER ET HV-OPPDRAG

Områdesjef Thomas Danbolt er overbevist over at HV ville bitt godt fra seg om dette var en reell situasjon. Kapteinen, med lang

erfaring fra Forsvaret, sier dette er et oppdrag HV kunne tatt.

– Denne øvelsen setter noen begrensninger på hva vi kan og ikke kan gjøre, men alt i alt skulle vi klart dette, sier han og peker nordover langs veien. Opprinnelig ønsket de å minelegge en bro som gikk over elven, men av øvingstekniske årsaker fikk de ikke lov. Noe alle var enige om var synd.

– Nå har vi lagt ut et minefelt før brua, vi har målt inn to artillerimål på vegstrekningen så tanken er at når de kommer inn så må de stoppe i minefeltet. De kjører jo lettpanseret så det vi har vil slå igjennom. Alt etter som hvor mange de er kan vi legge ild på veien. Fra her vi står nå kan vi dekke ca. én kilometer av veien. På ett gitt tidspunkt, når presset blir for stort, trekker vi oss tilbake. Vi etablerer oss på nytt lenger sør og gjentar det samme der, sier Danbolt som var svært fornøyd med samarbeidet med TMBN.

Da polakkene omsider nådde dette området i Ulvådalen, hadde Birkebeineren utrykningsområde trukket seg ut og lenger sørover. I stedet sinket de fienden med offensive operasjoner ved Kynnbrua på Finnskogen i øvelsens avsluttende fase.

BEKJEMP: Soldatene fra Birkebeineren UTR fikk en hektisk avslutning på øvelsen da de gjennomførte sinkoperasjoner mot både polakker og franskmenn.

HV PÅ KANONOPPDRAG

Langt oppe i skogen i Innlandet står tre artillerivogner. De ligger et stykke bak frontlinjen og støtter avdelingene som er i kamp.

TEKST og FOTO: Tore Ellingsen

Batteri Piraya består av heltidsansatte offiserer og spesialister og har tilhold i Rena leir som en del av Hærens hurtige reaksjonsstyrke (HRS) / Task Force Telemark bataljon. Batteriene er oppsatt med felthaubitsen K9, ammunisjonskjøretøyet K10, i tillegg til ledelses-, forsynings-, rekognoserings- og ildledelselementer. Og nå et vakt- og sikringslag fra Heimevernet. Lagfører Bjarne Langemo Olsen fra Birkebeineren utrykningsområde i Opplandske heimevernsdistrikt 05 forteller hvorfor de er her:

– Akkurat nå er vi utlånt, eller overlevert til Telemark bataljon, som vi skal støtte med vakt og sikring. Vi sikrer primært kanonbatteriene. Vi går ut i teig og forsøker å avdekke eventuelle observasjonsposter som vil forsøke å lede ild inn på batteriet. Det er et veldig spennende oppdrag og moro å følge profesjonelle soldater. Det er moro å være så nært de store vognene som vi ikke ser til daglig, og vi har også fått se inn i vognene. Vi får jo også se hva de profesjonelle soldatene har tilgang på av utstyr, forteller lagfører Olsen.

Birkebeineren er et utrykningsområde som ikke driver med objektsikring til vanlig. Men i beste heimevernsånd viste det seg at de hadde objektsikringskompetanse i heimevernsområde likevel.

– Jeg kommer fra Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 der jeg var med i et objektsikringsområde, så jeg har erfaring med det. Det var derfor jeg ble valgt ut til å være her. I tillegg til erfaring med objektsikring har vi også med oss en i laget som kommer herfra, og som er godt kjent i teigen. Så vi har kjørt mye på veiaksene her for å kontrollere dem, forteller Bjarne Langemo Olsen.

Soldatene fra Telemark bataljon har vært veldig imøtekomne mot soldatene fra Heimevernet.

– De er veldig støttende. Det føles som om vi får alle de ressursene vi trenger. De har også hjulpet oss opp med utstyr når det har vært vanskelig å kjøre inn i området.

En av soldatene som jobber daglig i Telemark bataljon er Oliver. Han er svært fornøyd med samarbeidet med Heimevernet.

– Det er bra å ha støtte fra Heimevernet, for da er det mye lettere med vaktholdet. Soldatene våre får mer hvile og trenger ikke sitte og sikre området. Da får vi jo også trent mer på primæroppdragene våre, forteller Oliver.

TRUGEMARSJ I FIENDELAND

Inne i de dype skoger i Østerdalen høres en merkelig metallisk lyd. Ti Birkebeinere er langt bak fiendens linjer på et «spesialtokt».

TEKST OG FOTO: Tore Ellingsen

Denne gang er det ikke baglerne som skal tas, men en fransk kommandoplass. Birkebeinere utrykningsområde (UTR) har fått et markøroppdrag. De skal teste nærforsvarstillinger hos de franske alpejegerne. En av soldatene på oppdraget er Endre Bergseng, som er på sin første øvelse i Heimevernet.

– Det er en spesiell dag. Jeg våkner opp i min sivile seng, spiser frokost og drikker kaffe. Setter meg i bilen og kjører til min første heimevernsøvelse, og jeg er veldig spent.

Endres første oppdrag er langt bak frontlinjen.

– Beskjeden er at vi skal vekke franskmennene på posten deres. Vi tar på oss truger, for vi kan jo ikke ta veien inn. Så går vi to og en halv kilometer inn i skogen. Det er veldig bratt og tungt, sier Endre Bergseng.

Etter den lange trugeturen lister laget seg inn mot fiendeleiren. Her observerer de hvor vaktpostene er gruppert og legger en plan for ildoverfall.

– Vi går til angrep og får vekket dem! De løper til alle kanter og får panikk. Vi trekker oss fort tilbake. Markøroppdrag er veldig greit og interessant, og det er jo første gang jeg er med på heimevernsøvelse, sier Bergseng.

Han hadde forskjellig forventninger til tjenesten i HV. Men trodde ikke at han første dagen skulle bli sendt ut på en fem kilometer trugemarsj for å gjennomføre et ildoverfall på en fransk kommandoplass langt bak fiendens linjer.

SISTE ÅR SOM LIAISON?

Cold Response 22 ble kanskje den siste øvelsen som helseliaison for Terje Sæther (54). Det vil si – ikke hvis han får det som han vil.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Line Amilie Dyrø Waag

Under større øvelser og operasjoner stiller Heimevernet med to liaisoner til sykehusene i øvingsområdet. Liaisonene skal være bindeleddet mellom Forsvarets avdelinger og det sivile sykehuset. Terje Sæther tilhører til daglig Oslofjord heimevernsdistrikt 01, men ble denne gangen spurt om han ville ta jobben under Cold Response.

– Det er en oppgave jeg har hatt siden 2014 og det er en meningsfylt jobb. Når vi har lite å gjøre er det et godt tegn, sier han. Til daglig jobber Sæther som miljøterapeut innen psykisk helse i Rygge i Moss kommune. Som sykehusliaison har han ansvaret for å følge opp de soldatene som i løpet av øvelsen trenger sykehusbehandling og rapportere tilbake til Forsvarets operative hovedkvarter (FOH).

– Det har heldigvis ikke vært så mange uhell og ulykker, men tidlig i øvelsen var franske soldater innblandet i en trafikkulykke rett utenfor Elverum. Jobben min ble å følge opp den ene soldaten og sørge for at han fikk den hjelpen han skulle ha. Språkutfordringer er én av tingene som må håndteres. Heldigvis finnes Google translate, sier han. Sykehusliaisonene kan være alt fra en samtalepartner til å tilby praktisk bistand.

Selv har Sæther nådd en alder der han snart kan kle av seg uniformen for godt. Cold Response kan ha vært hans siste øvelse. Selv har han lyst til å fortsette.

– Det sitter langt inne å slutte. Jeg startet som HV-ungdom i 1983 og har hatt ulike roller gjennom årene. Jeg har mye mer å gi i denne rollen. Jeg har gitt distriktet mitt beskjed om at de må bære meg ut, ler han.

DET ER IKKE OVER FØR DET ER OVER

Redeployeringsfasen etter en øvelse er viktig for NATOs beredskap. I den spiller Heimevernet en helt sentral rolle.

TEKST og FOTO: Marie Brudevold

Det er påske og to uker siden ENDEX på Cold Response 2022. Det er tilsynelatende lite aktivitet, men fremdeles patruljerer soldater fra Oslofjord heimevernsdistrikt 01 på Borg havn i Fredrikstad. De observerer, smiler til sivile forbi passerende og hvisler når de kan - slik en god soldat jo gjør. For dem er ikke øvelsen over før alle utenlandske soldater og utstyret deres har forlatt Norge.

– Det er dette vi øver for, og da er det gøy å få gjøre det i praksis, sier Thomas Mathisen.

Han jobber til vanlig med økonomi i boligbyggerkjeden Mesterhus. Nå bidrar han, som relativt fersk heimeverns soldat i Sarpsborg HV-område, til skarp styrkebeskyttelse nede på kaia, slik at materiellet til våre allierte kommer seg trygt av gårde. Om bare noen få timer vil en kolonne rulle inn.

ET BINDELEDD

Før det ankommer havna blir materiellet vasket og vedlikeholdt. Renholdet er

spesielt viktig for å unngå overføring av jordbakterier og frø mellom nasjoner. Det er Forsvarets veterinærtjeneste som kontrollerer, før kolonnene ruller videre.

VIKTIG FOR BEREDSKAPEN

NATO har en beredskap for å kunne løse oppdrag også etter en øvelse, og da er det kritisk å få alt av materiell tilbake til sine respektive hjemland og klart til det som eventuelt måtte komme. På denne reisen skiller de utenlandske styrkene og materiellet deres

lag, og de har ikke lenge egne avdelinger til å passe på. Det er der Thomas og de andre heimeverns soldatene kommer inn.

– Vårt ansvar begynner når materiellet er ferdig inspisert og ruller ned til det punktet det skal fraktes fra, enten det er med båt, tog eller annen type transport, sier Øystein Hegge.

Han er seksjonssjef for operasjoner og utdanning i HV-01 og har ansvar for at distriktets operasjoner går som de skal, at alle involverte er synkronisert og at de treffer med det de gjør.

– I tillegg til å sørge for sikkerheten bistår Heimevernet også med å sette folk i kontakt med hverandre. Vi har lokalkunnskapen, kjenner ofte de som driver havnene og fungerer således som et bindeledd, forteller han.

I noen tilfeller ruller kolonnene med utstyr rett om bord på ventende skip. I andre blir det fraktet ned til havna,

hvor hundrevis av kjøretøy og containere med militært utstyr blir stablet og oppbevart før det skal lastes. Operasjonen kan ta alt fra et par timer til flere dager, avhengig av størrelsen på avdelingen og øvrig logistikk. Uansett varighet står HV-soldaten og sikrer.

– Oppdraget vårt er ikke ferdig før siste båt har gått, avslutter Øystein.

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NOROGGA UNIVERSITEHTABUOHCEVISSU

KYSTVERKET

Når ubåten dukker opp med det som kalles lospunktet blir den møtt av Kystverkets lostjeneste som sørger for sikker seilas inn til havnen.

DSA Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet

DSA er fag- og forvaltningsmyndighet på området strålevern, atomtrygghet og ikke-spredning, radioaktiv forurensing og radioaktivt avfall. De er et direktorat under Helse- og omsorgsdepartementet og er innstillende myndighet for Forsvarsdepartementet etter atomenergilooven og tilsynsmyndighet når det gjelder anløp av militære reaktordrevne fartøy.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Sentralt i arbeidet med mottaket av den reaktordrevne ubåten er Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Statsforvalteren er regjeringens nærmeste representant i fylket og skal overvåke at Stortingets og regjeringens vedtak blir gjennomført, først og fremst gjennom kommunenes og fylkeskommunenes virksomhet. Statsforvalteren har også en selvstendig rolle som pådriver og veileder for arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap.

TROMSØ HAVN

Tromsø havn er et kommunalt foretak som blant annet forvalter Grøtsund havneområde som er totalt på 1 500 mål. Kaien er 130 meter lang og 22 meter dyp.

MILITÆRE SAMARBEIDSPARTNERE:

Oppdraget kommer fra Forsvarets operative hovedkvarter (FOH). Heimevernet står for selve styrkebeskyttelsen på havnen og koordinerer innsatsen mot blant annet statsforvalteren og politiet. Det er Sjøforsvaret som er såkalt Host unit. Sjøforsvaret stiller også med fartøy for å sikre fra sjøsiden. Hæren og Luftforsvaret bistår blant annet med CBRN-spesialister (CBRN står for chemical, biological, radioactive, nuclear). Også Cyberforsvaret bidrar. I tillegg er selvsagt US Navy, som eier ubåten, en av aktørene.

TROMS POLITIDISTRIKT

SIVILFORSVARET

LOKALE

SHIPPING-AGENTER:

Disse står for alt det praktiske rundt anløpet. Alt fra rent fysisk å ta imot fartøyet og få det fortøyd til havnen, bunkring av for eksempel mat, til å sørge for landstrøm med mer.

TROMSØ, SKJERVØY OG LYNGEN KOMMUNER: Grøtsund industrihavn ligger i Tromsø kommune, men før ubåten kommer til havn er den i løpet av innseilingen også innom henholdsvis Skjervøy og Lyngen kommune.

SAMVIRKE-ANLØPET

Mottaket av en amerikansk reaktordrevet ubåt i Tromsø er et skoleeksempel på totalforsvaret tatt i bruk.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Jonny Karlsen og Helene Thorkildsen

Sakte, men sikkert glir den amerikanske reaktordrevne ubåten USS Washington mot Grøtsund industrihavn i Tromsø kommune. På hver sin side, nesten som storebrødre som passer på lillebroren sin, sørger to store taubåter for at ubåten legger seg trygt til havnen.

Eller kanskje taubåtene i dette tilfellet egentlig er lillebrødre med tanke på at den 115 meter lange USS Washington er en av US Navys nyeste ubåter i Virginia-klassen og som på godt amerikansk kan beskrives som en «nuclear-powered cruise missile fast-attack submarine». Skulle disse «brødrene» teoretisk sett havnet i en typisk «søsken-slåsskamp», er det rimelig sikkert hvem som ville stukket av med seieren...

Ubåten har i tillegg fått god eskorte inn til havnen av KV Heimdal og en Stridsbåt 90 fra Kystjegerkommandoen. Tilstedeværelse av allierte fartøyer i våre nærområder er viktig for både nasjonens og NATOs sikkerhet.

NORDNORSK SJØLUFT

På kaia jobber en liten «maurtue» med mennesker i gule kjeledresser og redningsvester med å sikre at ubåten blir sikkert fortøyd. Det skjer i godt samarbeid med noen av mannskapet som står på dekk av ubåten. De kan endelig trekke frisk, kald nordnorsk sjøluft i lungene etter det som kan ha vært månedsvis i neddykket tilstand en eller annen plass ute på de store havene i verden.

Landstrøm blir koblet til ubåten, som når den legger til kai har slått av motoren sin. Ikke lenge etterpå er busser på plass for å frakte deler av mannskapet til ett av Tromsøs hoteller.

ILLUSTRASJONSBILDE: Den amerikanske ubåten USS New Mexico lå til kai ved Grøtsund i mai 2021.

Bakgrunnen for besøket er at ubåten som andre allierte fartøy har tidvis behov for å benytte norske havner for etterforsyning, skifte personell eller andre administrative gjøremål. Grøtsund industrihavn i Tromsø er valgt som anløpshavn, hovedsakelig fordi dette er den best egnede havnen i Nord-Norge for å ta imot allierte fartøy.

MANGE AKTØRER

Inne på havnen denne januardagen er det soldater fra innsatsstyrke Claymore fra Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt (HV-16) som står for selve styrkebeskyttelsen. Denne gangen er det multitroppen i Claymore som er valgt ut, og mye fordi denne troppen har god erfaring med styrkebeskyttelse av allierte fartøy på Grøtsund industrihavn.

Dette er i tillegg andre gangen de skal passe på en amerikansk reaktordrevet ubåt. Første gang var i mai 2021 da USS New Mexico ble det første anløpet av en slik ubåt i Tromsø på mange år.

Heimevernet, Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret med blant annet CBRN-kapasiteter (CBRN står for chemical, biological, radioactive, nuclear) har i flere dager forberedt seg på besøket til den amerikanske reaktordrevne ubåten. Det er HV-16 som koordinerer dette arbeidet på vegne av Forsvaret.

I tillegg er flere sivile etater involvert i jobben, deriblant Statsforvalteren i Troms og Finnmark, politiet i Troms, Tromsø kommune og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA). Alt dette i rammen av totalforsvaret.

IVARETAR SIKKERHETEN

Midt i dette finner vi løytnant Ove Eriksen, som er troppssjef for multitroppen.

– Min rolle er å ivareta sikkerheten rundt objektet mens ubåten er til havn. Jeg har også en rolle i å koordinere med de andre på stedet. Det går på alt fra logistikk, gjennomgå planverk og til å ha

en plan på hva vi gjør dersom noe uforutsett skjer, sier Eriksen. Til støtte har Eriksen et framskutt operasjonssenter i Tromsø bestående av personell fra HV-16. Disse leder oppdraget på vegne av sjef HV-16. Noe som blant annet betyr å koordinere innsatsen med blant andre Statsforvalteren i Troms og Finnmark, samt politiet i Troms.

– Vår primære rolle er å gjennomføre styrkebeskyttelse og sikring av det fartøyet som kommer. Det gjør vi koordinert med styrker fra hær, sjø, luft og våre sivile samarbeidspartnere, sier Jon Ivar Kjellin, sjef for Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt 16.

GODT FORBEREDT

Troppssjef Eriksen mener kommunikasjon mellom de sivile og militære på kaia er veldig god og at det er en

felles forståelse om at alle skal gjøre oppdraget på tryggest mulig måte.

– Med gode forberedelser er vi klar om det skulle skje en hendelse, alt fra radioaktivt utslipp til at noen prøver å komme seg inn på kaia som er avsperrert av våre soldater. Oppdraget og oppgavene oppleves av mine soldater som givende og meningsfullt. Dette er jo en del av HVs oppdragsportefølje. Det spesielle denne gangen er at det er flere aktører inne enn ved et vanlig styrkebeskyttelsesoppdrag og at det har større interesse hos blant annet media, sier Eriksen, og legger til:

– Mitt inntrykk er at amerikanerne på ubåten synes at vi er svært profesjonelle og at vi har kontroll på det vi skal gjøre. Det er en veldig positiv stemning mellom oss.

KLAR TIL Å KJEMPE FOR HJEMLANDET

I januar ble det plutselig alvor over det HV-soldatene i Sverige har trent på i mange år.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Försvarmakten

I årets første måned ble flere soldater fra det svenske forsvaret sendt for å forsterke den strategisk viktige øya Gotland. Dette skjedde før Russland angrep Ukraina, men på grunn av den spente sikkerhetssituasjonen trappet svenske myndigheter opp den militære tilstedeværelsen på Gotland. Flere russiske krigsskip seilte inn i Østersjøen via de danske sundene.

32:a hemvärnsbataljonen, også kalt Gotlandsbataljonen, sitt område inkluderer Gotland. Flertallet av alt personell i enheten er innbyggere på øya, som ligger sentralt plassert i Østersjøen mellom Sverige og de baltiske landene.

I motsetning til Norge er Sverige ikke medlem av forsvarsalliansen NATO.

I BEREDSKAP

Det svenske Heimevernet har hele tiden en beredskap som heter 6-24-90. Det betyr at de skal kunne begynne å løse oppgaver

med en del av styrken innen seks timer, ha full kapasitet etter 24 timer og så skal de ha tilstrekkelig utholdenhet til å takle dette i 90 dager. Rikshemvärnsjef Stefan Sandborg la ut en melding på Facebooksiden til «Tidningen Hemvärnet» 18. januar. Der oppfordret han sine soldater til å holde seg friske, samarbeide med hverandre og gå gjennom utstyret sitt og ha det pakket og klart til raskt å kunne dra ut dersom alarmen går.

Hva skjer mentalt når man «plutselig» må gjøre seg klar? Det har mange av de svenske HV-soldatene kjent på etter at situasjonen i Europa har blitt mer og mer spent.

Løytnant Lars Ahlkvist (65) har vært HV-soldat siden 1983. Han sier han har vært klar til strid lenge.

– Siden jeg begynte i Heimevernet har jeg vært forberedt på at noe kan skje i Sverige. Vi hadde for eksempel den russiske ubåten U137 som gikk på grunn utenfor en svensk marinebase på

Over 30.000 har meldt seg til HV-tjeneste i det svenske Heimevernet i løpet av de siste månedene

1980-tallet. Med russerne som naboer har jeg alltid vært forberedt på det verste, sier Lars, som mener at situasjonen i Ukraina har skjerpet hans oppmerksomhet og beredskap.

– Utstyret mitt er kontrollert og på plass. I tillegg høster jeg erfaringer fra krigen i Ukraina hver dag via mediene, noe som gir nyttige lærdommer.

VANSKELIG FOR FAMILIEN

Han har også snakket om situasjonen på hjemmebane.

– Vi har snakket om det. Det er vanskelig. Hvem vil se partneren sin gå i krig og kanskje bli et navn på minnesmerket? Ukjent grav et sted i marka? Kommer du hjem, og hvilke erfaringer eller arr tar du med deg, spør 65-åringen, som likevel har støtte for det han gjør.

– De er bekymret, men støttende. De håper selvsagt at det ikke skjer noe i Sverige.

Mia er HV-soldat og ser på det å være soldat i Heimevernet som å være soldat i resten av forsvaret.

– Med tanke på at vi alltid har en standby-tid på seks timer, har jeg ikke gjort noe mer ekstra enn å sjekke pakningen min, sier Mia. Hun er troppssjef og har ti år i det svenske Heimevernet bak seg.

– Vi øver på å være best på oppgaven vår. Forskjellen er at vi gjør det på fritiden og ikke har det som jobb som resten av Forsvaret. Jeg opplever at Heimevernet blir tatt mer seriøst nå enn for noen år siden, og det har resultert i at jeg tar meg selv som HV-soldat mer seriøst også, sier 38-åringen.

SUPERHELT

Så hvordan har hun forberedt familien sin på at hun kanskje en dag må forsvare landet sitt?

– Familien har full forståelse for at noen må gjøre dette og barna er glade for å ha en mor som er en superhelt. I tillegg har vi god grunnberedskap og har gått gjennom matlageret hjemme og rotet det som begynte å bli gammelt. Dette gjøres etter rutine om sommeren, sier Mia.

I Sverige er HV-tjeneste frivillig. Etter den siste tids hendelser har ikke HV i Sverige hatt problemer med å rekruttere nye soldater. Tvert imot. Etter at krigen i Ukraina startet har over 30.000 meldt seg til HV-tjeneste.

– Det er bra at mange vil ta ansvar for å forsvare landet sitt, men det er en bekymring at det ikke er en helt gjennomtenkt avgjørelse av alle som søker seg inn til tjeneste, mener Mia.

SVERIGE MÅ FORSVARES

Lars synes det er veldig positivt at flere vil inn i HV.

– Dette er forsvarsvilje på sitt beste. Det tar mye tid å behandle hver enkelt søknad når så mange vil i HV, men det er en kjær ulempe. Sverige må forsvares, og mange vil hjelpe, fastslår Lars, som virkelig anbefaler folk å søke seg inn i HV.

– Ja, uten tvil. HV gir vennskap og har en viktig oppgave med å forsvare landet og friheten. Tjenesten gjør en forskjell. Gi alt om nødvendig. På gravsteinen til den danske majoren i spesialstyrken Anders Lassen (VC) står det: «Kæmp for alt hvad Du har kært. Dø om saa det gælder. Daa er livet ej saa svært. Døden ikke heller».

Krigen i Ukraina

Hva er lurt å gjøre i denne perioden for å ivareta egen psykisk helse? Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (IMPS), Forsvarets sanitet (FSAN) har følgende råd for de som er bekymret.

TEKST: Jon Fauskanger Bjåstad, Morten Wiig Bjorland, Andreas Nordstrand, Morten Tvedt, Evelyn-Rose Saus, Trine Dalen, Arnold Myrvang og Erik Salvador

I forbindelse med krigen som nå pågår i Ukraina blir vi alle eksponert for nyheter og bilder av krigshandlinger som rammer uskyldige. Noen vil kunne kjenne på økt grad av bekymring, og andre ikke. Begge deler er normalt å oppleve. Det finnes en rekke ting som kan være lurt å gjøre for å ivareta egen psykisk helse i en slik situasjon.

FORHOLD DEG TIL FAKTA

Vi har alle et informasjonsbehov og det er forståelig, men prøv å vær kildekritisk (spesielt til sosiale medier) når du holder deg informert om krigen. Bruk gjerne større nyhetskanaler som NRK o.l., samt kilder som Forsvaret.no. Begrens gjerne hvor ofte du leser nyheter til noen tidspunkter ila dagen, og unngå nyhetslesing når du skal legge deg og rett etter du har våknet. Oppretthold en god «skjerm-hygiene», der du tar gode pauser fra skjermtid underveis. Bruk av sosiale medier som nyhetskilder der man bl.a. eksponeres for mye videomateriale kan for noen gi mer uro enn bruk av tradisjonelle medier som har redaksjonell behandling og faktsjekkning. Selv om vi ikke har en direkte militær trussel mot Norge, så kan medieeksponeringen bidra til at noen overvurderer trusselbildet for oss i Norge og gi unødvendig bekymring. En bør forholde seg til informasjon som bygger på fakta og ikke rykter. Husk at vi har eget personell i Forsvaret som vurderer sikkerhetssituasjonen i Norge og som gir oss god informasjon.

HUSK AT DU GJØR EN VIKTIG OPPGAVE

Forsvaret har en viktig rolle i å sørge for trygghet for landet og for våre

innbyggere der du spiller en betydningsfull rolle og funksjon. Den rollen er viktig, selv i situasjoner når trusselen mot Norge ikke er forhøyet.

Vurder dine egne tanker. Vi har alle en pågående «indre samtale» med oss selv gjennom våre tanker. Vår hjerne er laget for å beskytte oss, og derfor er det vanlig at hjernen vår setter søkelys på mulige trusler. Det kan være viktig å være bevisst på at vi derfor kan ha en tendens til å overdrive sannsynligheten for at noe farlig skjer, og samtidig undervurdere egen mestring. Så prøv å evaluere om det du tenker er sannsynlig eller ikke. Måten vi tenker omkring krigen i Ukraina vil kunne påvirke følelsene våre, våre kroppsreaksjoner og våre handlinger. En bevisst vurdering av egne tanker kan ha en positiv effekt på våre følelser.

OPPRETHOLD KONTAKT MED DINE SOSIALE RELASJONER

Sosial kontakt gir oss mulighet til fellesskap der vi kan dele våre tanker og måter å håndtere ting på. Fortsett å gjøre det du pleier å gjøre av fritidsaktiviteter og ha sosial kontakt med andre. Gjør noe hyggelig for andre og bidra til å gi andre en følelse av fellesskap.

Søk hjelp hvis du har behov for det – ikke bli sittende alene med større bekymringer. Engstelse er en normal og naturlig reaksjon i møte med usikkerhet.

Får du reaksjoner som er plagsomme og hindrer deg i hverdagen/ tjenesten er det viktig å søke hjelp.

NY PSYKISK FØRSTEHJELPSDRILL

ReSTART er en drill bestående av seks enkle steg som kan gjennomføres på 60 sekunder for å få en person ut av akutt stressreaksjon.

TEKST: Helene Sofie Thorkildsen FOTO: Truls Burud

Sakte, men sikkert beveger soldatene seg gjennom bygningen. Et rom om gangen må undersøkes av laget. Fienden befinner seg i et av rommene. Den ene soldaten, Lund, tråkkes forsiktig, mens hjertet banker opp i halsen og pusten er urolig. Alle står stille på sin plass. Klare til å angripe.

Rommet fylles med røyk, og skudd avfyres. Soldat Lund faller på bakken og ansiktet hans fylles med et tomt blikk. I kaoset ropes det desperat for å prøve å «vekke» soldat Lund. Han har mistet kontakten med omgivelsene, medsoldatene og situasjonen som utspiller seg. Lund har ikke lenger kontroll over seg selv.

Det vi er vitne til her er en soldat med Akutt StressReaksjon (ASR). ASR utløses gjerne av en kombinasjon av mange belastninger, for eksempel overhengende livsfare, store fysiske påkjenninger og sterke sanseinntrykk. Det kan føre til at hjernen blir overaktivert. Tegn på ASR kan variere, men kan i hovedsak deles opp i tre kategorier. Den ene er frys, hvor soldaten har stivnet helt. Den andre er disosiert, soldaten virker apatisk i sin egen verden, det er vanskelig å få kontakt og soldaten sliter med å feste blikket. Den tredje og siste er agitert, hvor soldaten har paniske trekk og er mer utagerende. Resultatet kan til slutt bli et sammenbrudd. Kort fortalt soldaten fungerer ikke lenger.

GEVINSTEN ER TODELT

Målsettingen med en drill om psykisk førstehjelp er at den skal bli en del av utdanningen i Forsvaret. Fra de i førstegangstjenesten til befal og offiserer. Siden 2019 har Forsvarets sanitet utarbeidet en norsk modell av den amerikanske ReSTART-drillen. Major, Morten Tvedt, psykologspesialist i Forsvarets sanitet viser til at gevinsten er todelt.

– Hvis en soldat er satt ut av spill på grunn av akutt stressreaksjon og gjenvinner kontrollen, kan soldaten igjen bidra på slagmarken. Soldaten har også trolig lavere risiko for å utvikle posttraumatisk stresslidelse (PTSD) på et senere tidspunkt.

– Å bryte ut av tilstanden slik at soldaten får en følelse av mestring kan bidra til å motvirke eventuelle senskader, forklarer Tvedt.

NYTTELØST

En annen soldat fra laget prøver fortsatt desperat i sinne og frustrasjon å få kontakt med soldat Lund. Det virker nytteløst. Det er ikke måten å håndtere situasjonen på. Ved å fortsette å rope på soldat Lund, kan man faktisk forsterke ASR.

Se neste side for hvordan man skal håndtere situasjonen riktig.

RE –

står for å REGISTRERE at vi har med en psykisk reaksjon å gjøre. Man må først utelukke åpenbare fysiske skader. Finner man ingen fysiske årsaker til sammenbruddet, har man registrert ASR og kan fortsette.

S –

står for å SKAPE kontakt.

Hvis man er fanget i en følelse av frykt eller hjelpeløshet blir det vanskelig å ta inn sanseinntrykk. Neste steg er å skape kontakt ved å mobilisere syn, hørsel og berøringssansen. Soldaten tar tak i hånden til Lund og vil at Lund skal klemme tilbake hvis han hører.

T –

for å TILBY fellesskap.

Mennesker er flokkdyr, når vi føler oss truet, er det få ting som øker frykt så mye som følelsen av å være alene. Soldaten forteller til Lund at han er her sammen med Lund og at han ikke er alene.

A –

står for å AVKLARE fakta.

Når man svarer på konkrete spørsmål, presser man hjernen til å fokusere på logisk tenkning og planlegging. Dette vil i seg selv senke frykten. Konkrete spørsmål som soldaten kan stille er hvilket kompani Lund tilhører og hvem lagførereren hans er.

R –

for å REETABLERE tidslinje.

Hjernen vår prøver hele tiden å forutse hva som skjer i umiddelbar fremtid, basert på hva som nettopp har skjedd. Ved å gi en beskrivelse om hva som har skjedd og hva som skjer nå og hva som skal skje vil man redusere følelsen av forvirring. Soldaten forteller til Lund at de befinner seg i en bygning, de har blitt angrepet og må behandle en såret.

T –

står for TILBAKE til oppgave.

Ved å sette en person i gang med en konkret og overkommelig arbeidsoppgave, reduseres følelsen av kontroll og hjelpeløshet. Soldaten ber Lund om å ta frem våpenet sitt og sikre den ene døren i rommet.

Se film om ReSTART

STYRKER SAMHOLDET

NOREX er ikke bare en militær utveksling. De kulturelle båndene mellom Norge og Minnesota er uslitelige.

TEKST: Børre Andreassen og Stein Cato Nybakken FOTO: Kristian Kapelrud

Helt siden 1974 har NOREX (Norwegian Exchange) vært et treffpunkt for soldater fra Heimevernet og Minnesota National Guard. Hvert år reiser amerikanske soldater til Norge og får brynt seg i streng norsk vinternatur, mens heimevernsungdom og innsatsstyrkesoldater besøker Camp Ripley for å få kjennskap og kunnskap om «det amerikanske Heimevernet». Med andre ord en militær forbrødring mellom to land som står hverandre nært både kulturelt og som allierte. Men for å forstå NOREX må man kjenne til historien. NOREX er noe mer enn bare en militær utvekslingsavtale.

Aller først: De kulturelle båndene mellom Norge og den amerikanske delstaten Minnesota er svært sterke. I årene fra 1830 til 1920 utvandret omlag 800.000 nordmenn fra Norge. De aller fleste seilte over til Amerika og svært mange slo seg ned i

Minnesota. I dag tror man det er én million norskamerikanere i delstaten. Én av etterkommerne fra denne utvandringen er Sverre Sundgaard som jobber i den amerikanske staben ved Camp Ripley. Han har gledet seg lenge til årets utveksling.

– Mine forfedre kom fra Gudbrandsdalen; i nærheten av Lillehammer. For syv år siden reiste jeg til Norge for å gå pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim. På turen fikk jeg anledning til å gjøre meg kjent med mine norske aner, kulturen og landskapet som mine forfedre utvandret fra. Interessen jeg har for min norske opprinnelse gjør at denne utvekslingen er ekstra spennende for meg, sier han.

Til daglig dyrker Sverre epler på gården sin i Minnesota. I helgene stiller han opp for nasjonalgarden. Tidligere har han reist mye i ulike utenlandsoppdrag som del av

US Marines. Han har funnet roen nå, men har et håp om å få komme tilbake til Norge en gang.

STYRKER BÅNDENE

Sjef for årets kontingent, oberstløytnant Bernt Lockert, sier det norske reisefølget i år er satt sammen av soldater og befal fra flere deler av landet. Han mener utvekslingen har verdi på flere nivåer.

– USA og Norge er nære allierte og vi har lange tradisjoner for å trene og øve sammen. En slik utveksling handler både om å styrke forsvarsviljen, men også om å skape en sosial møteplass mellom to land som har mye til felles, sier han.

Noe hans amerikanske kollega, oberstløytnant Christopher Ward, chief of operations i Minnesota National Guard er enig i.

1

KOKKELERING:
Kokken Benn Kristian Johansen fra Finnmark Heimevernsdistrikt 17 forberedte store mengder mat til «Norwegian meal».

2

SKYTTER:
Før soldatene fikk dra ut til skytebanen måtte de kvalifisere seg i en innendørs simulator.

3

BEDRE KJENT:
Under «American meal» satt både unge og voksne fra begge nasjoner sammen til bords for å bli bedre kjent på tvers av landegrensene.

4

INSPISERER:
Kompanisjef for innsatsstyrken, major Eivind Kvernmo og staff sgt. Daniel Sarvi inspiserer innskytningsskiven på pistolskytebanen.

”

– Jeg tror den historiske arven med norske immigranter skaper et naturlig bånd mellom Heimevernet og Minnesota National Guard.

Oberstløytnant Christopher Ward

– Jeg tror den historiske arven med norske immigranter skaper et naturlig bånd mellom Heimevernet og Minnesota National Guard. Når Heimevernet og Heimevernsungdommen kommer hit blir jeg målløs av lederskapet, hvor motiverte soldatene og ungdommene er, og jeg tror den kulturelle delen av utvekslingen sammen med treningen er nøkkelen til hvorfor vennskapet og utvekslingen har vart så lenge. Det kan komme til et punkt der dette forholdet er kritisk for suksessen i å forsvare friheten vår i fremtiden, sier han.

NORWEGIAN MEAL

I tillegg til å trene på militære ferdigheter sammen blir det i løpet av oppholdet tid til aktiviteter av mer sosial karakter. Norwegian og American meal er høydepunkter i tillegg til buddyweekend der norske soldater tilbringer en helg med en amerikansk familie.

Når det skal arrangeres Norwegian meal har de norske styrkene med seg sin egen kokk og alt som behøves for å arrangere et festmåltid basert på norske råvarer. Soldater pynter seg i bunader og folkedrakt og viser frem kulturelle særtrekk fra Norge.

NATIONAL GUARD

US National Guard tilsvarer på mange måter det norske Heimevernet. Styrkene består i hovedsak av soldater og befal med «van-

lige» jobber som samles en helg i måneden og to uker i året.

Oberstløytnant Ryannaon Ninow er en av disse. Til vanlig er hun visesheriff, men når hun tjenestegjør i nasjonalgarden er hun ansvarlig for planlegging og ledelse av all logistikk.

– Vi sørger for at soldatene har det de trenger og at utstyret er klart når de kommer og at de har det som trengs for å nå treningsmålene sine, sier hun.

Denne måten å kalle inn mannskaper på avviker fra det norske systemet. Her hjemme er gjerne avdelingsledere i distriktsstaben ansatte. Sjefen for OPSen under NOREX, oberstløytnant Christopher Ward, forteller at dette er typisk for Nasjonalgarden. Selv på generalsnivået finner man ikke-stadig tjenestegjørende som i utgangspunktet har andre stillinger og jobber ved siden av. Selv er oberstløytnanten pilot i Delta Air på «fritiden» og blant de øvrige i staben finner man både advokater, bønder, militære og politifolk.

SAMVIRKE

Både på enkeltmannsnivå, i stab og ledelse er verdien av samvirke synlig. Den norske staben sitter vis a vis den amerikanske, og alle treningsmomenter synkroniseres morgen og kveld. For å få best

mulig treningsutbytte, er man avhengig av tett samspill mellom den norske og amerikanske stabsdriften.

For innsatsstyrken handler samvirket om å etablere en felles forståelse for hva som skal til for å gi de norske soldatene et godt treningsutbytte, og de utveksler også erfaringer med hverandre på stridstekniske prinsipper som de benytter. På den måten er de i stand til å etablere operative og funksjonelle enheter som i en reell situasjon er i stand til å løse oppdrag sammen.

Major Tim McPherson, som var øvingsleder under den avsluttende øvelsen, forteller at samvirke med lokale politimyndigheter er en viktig del av deres trening.

– Den avsluttende øvelsen handler om å løse bistandsoppdrag for politiet i en

potensiell gisselsituasjon. Dette krever god koordinering og felles forståelse av hvordan trusselen kan håndteres. Politiet ser på dette som viktige øvelser og stiller opp med sitt beste mannskap og utstyr, sier han.

– De norske soldatene har gode grunnleggende ferdigheter og etter noen gjennomkjøringer her virker de trygge på hvilke suksesskriterier som gjelder for denne type operasjoner, avslutter han.

Lise Sundli, som deltar i innsatsstyrken, har selv erfart å ta i mot amerikanske styrker på øvelse hjemme i Norge og sier:

– Det å få trene, bygge vennskap og utvikle en gjensidig forståelse og respekt er nødvendig for at vi skal løse oppdrag i felleskap på en god måte.

FAKTA OM NOREX

• Årlig militær utveksling mellom Heimevernet og US National Guard

• Norske HV-styrker reiser til Minnesota for å øve med amerikanske instruktører

• Amerikanske styrker reiser til Trøndelag heimevernsdistrikt 12 for å trene på operasjoner vinterstid. Her er de på flere dagers vinter trening i Haldalen der de gjør alt fra isbading til å sove i snøhuler

• Utvekslingen skal styrke det bilaterale militære samarbeidet og være en faglig og sosial arena mellom to nære allierte

• Neste år er det 50-årsjubileum for utvekslingen som startet i 1974

• Det er den lengst pågående militære utvekslingen USA har med noen annen nasjon

HEIMEVERNSBLADET 1946–1971

Heimevernsbladet kostet 5,- de første årene, ble gitt ut 12 ganger i året og hadde blant annet Kjell Aukrust som illustratør.

TEKST: *Tore Ellingsen og Line Amilie Dyrø Waag*

Heimevernsbladet ble vedtatt opprettet samtidig med Heimevernet, men det første nummeret kom ikke ut før et halvt år etter. 10 000 kroner ble bevilget på Heimevernets første budsjett i desember 1946, men på grunn av at det tok litt tid å gjøre magasinet klart kom det ut til leserne sommeren 1947.

I sin hilsen på forsiden av bladet skrev daværende forsvarsminister Jens Christian Hauge at Heimevernet etter hans mening hadde særlige forutsetninger for å bli et bindeledd og et møtested mellom folk og forsvar.

– Før krigen var det på mange måter en viss avstand mellom forsvar og folk – til skade for begge. Så lenge verden trenger et forsvar, gjelder det at vi ikke opplever det igjen. Forsvaret trenger både forståelse hos folket og en positiv medvirkning fra befolkningens side, skrev Hauge.

Formålet med Heimevernsbladet var å skape kontakt mellom Heimevernets ledelse og den enkelte heimevernsmann, befal som menig, men samtidig skulle det også være kontakt motsatt vei.

– Vi vil ha heimevernssoldaten med oss i selve arbeidet med bladet. Send inn artikler eller notiser som kan være av interesse for kameratene dine også i andre deler av landet, het det i det første nummeret, der man også ba om bilder fra kurs og øvelser.

Takhøyden var stor og kritikk av generelle forhold som angikk mange fikk spalteplass. «Lesernes spalte» kunne i enkelte nummer fylle flere sider med spørsmål, kommentarer og forslag. Bladet ble gitt ut en gang i måneden.

I tillegg til å sveise Heimevernet over hele landet sammen, var HV-bladet med på å bidra til å opprettholde forståelsen for nødvendigheten av et forsvar. Selv om forsvarsviljen var på topp rett etter krigen, var alle klar over at den ville synke etter hvert som krigsårene kom på avstand.

Til å begynne med var det nok først og fremst interninformasjon det ble lagt vekt på. Generalinspektøren og hans stab fikk gitt nødvendig informasjon nedover i rekkene, og til å få spredd reglementer og instruksjonsopplegg som det var stor mangel på.

På grunn av stram økonomi måtte de som ville lese bladet abonnere og betale 5 kroner årlig i abonnementsavgift. Svært mange ønsket å holde seg á jour med utviklingen og satte pris på kontakten med ledelsen i Heimevernet.

I alle distrikt og på våpenskolene var det kommisjonærer og opplaget steg jevnt og trutt. Bladpengene pluss annonseinntektene førte til at bladet finansierte seg selv.

Dette er et utdrag fra serien om nærkamp i Heimevernsbladet. Den første figuren er en av de mer dramatiske illustrasjonene som har vært publisert i bladet.

Forsiden på det første Heimevernsbladet.

Fra tid til annen har bladet også brakt stoff som har vakt stor og offentlig debatt. Første gang var i 48/49 da det ble trykket en serie instruksjonsartikler om nærkamp. Her fikk leserne inngående kjennskap til nedkjempelse av fiende med bajonett, kniv, med bare nevene eller det man måtte ha tilgjengelig av «våpen». Det var selvfølgelig sterk kost, kanskje særlig bildene, og reaksjonene uteble ikke.

Dagbladet betegnet instruksjonsartiklene som barbariske og brutale. Det var de også, men nødvendige skrev Heimevernsbladets redaktør John Kristoffersen.

– Ingen vil komme og påstå at nærstridsteknikk er «morsom», «underholdene» eller «hyggelig» lesning, men redaksjonen er av den oppfatning at det er nødvendig lesning for soldatene. Det er like godt først som sist å innskjerpe, gjøre det helt klart, ikke minst for de yngre, at krig verken er «morsomt», «hyggelig» eller «underholdene». Krig er mer eller mindre velorganisert djevleskap, svarte Kristoffersen.

DEN FØRSTE REDAKTØREN

John Kristoffersen (født 24. november i Bodø 1908, død 25. juli 1997) var godt kjent med krigens djevleskap. Han er kjent for sin innsats under andre verdenskrig, da han ble dekorert med Krigskorset med sverd, Norges høyeste utmerkelse.

Kristoffersen vokste opp på Rosøya og Onøya i Lurøy kommune på Helgelandskysten. Han arbeidet som fisker og sjømann, men tok så artium og påbegynte jusstudier ved Universitetet i Oslo samtidig som han arbeidet som korrekturleser i Arbeiderbladet.

John Kristoffersen hadde flere roller under andre verdenskrig i Norge. Alt dette ble starten på en lang karriere i det norske Forsvaret. Han deltok i kampene mot tyskerne under invasjonen i april 1940. Etter dette var han en stund i Sverige før han i 1942 havnet i Storbritannia. Her fikk han utdanning som kommandosoldat og radiotelegrafist og ble satt inn i operativt etterrettingsarbeid for Secret Intelligence Service. Året etter ble han sendt til Norge. Her jobbet han blant annet med en rapport som skulle føre til at mer enn 50 000 tonn tysk skipstonnasje ble senket. Han ble så evakuert med alliert fly i november samme året. I 1944 ble han statsråd og tildelt krigskorset med sverd for innsatsen. I august samme år ble Kristoffersen gitt et nytt oppdrag i Osloområdet. Her opererte han et radiosenter fra Ullevål sykehus forkledd som lege. I februar 1945 ble Kristoffersen arrestert, torturert og satt som fange på Akershus festning inntil freden kom.

ETTERKRIGSTIDEN

Etter krigen arbeidet Kristoffersen i Forsvaret. Han var sekretær for Forsvarskommisjonen fra 1946. Fra 1952 til 1955 var han informasjonssjef i Heimevernet og var også redaktør for Heimevernsbladet.

- Alle i heimevernet skal nå få bladetgratis.
- Siste utgave dette året var det første bladet helt uten annonser

1960

1955

- Mauser har overtatt som standardvåpen, og alle har en brukbar feltuniform.

1963

- P. Bjarne Lundgard er fungerende redaktør.

- Svein Magnus Grodys (tidligere Paulsen) blir redaktør.
- Fra nå av kommer bladet i farger.

1964

1965

- Odd Sverre Knutsen blir redaktør.

- Bjørn Horntvedt blir redaktør.

1971

Kristoffersen arbeidet også som avdelingssjef i Forsvarets rekrutteringskontor.

I 1955 etablerte Kristoffersen konfeksjonsbedrift i Brønnøysund. Etter noen år begynte han ved Brønnøysund gymnas, der han var fra 1958 til han gikk av med pensjon i 1973. Kristoffersen fullførte i 1971 hovedfag i økonomisk geografi. Kristoffersen oversatte i 1950 Desmond Youngs biografi om den tyske generalfeltmarskalk Erwin Rommel.

KJELL AUKRUST

De aller fleste av oss forbinder Kjell Aukrust med de fantastiske historiene og karakterene i Flåklypa-universet. Vi har vokst opp

med den uredde Solan Gundersen og hans rake motsetning, Ludvig. Reodor Felgen med sitt sykkelverksted, men også Flåklypa Tidende, med Frimand Pløsen i spissen. De to sistnevnte karakterene og flere ble skapt i en avisspalte i Mannskapsavisa. Dette var en avis som fra 1945 frem til 1979 skrev om det norske Forsvaret, forsvarspolitik og andre viktige temaer. Etter siste utgave som ble gitt ut i 1979 byttet avisen navn til Forsvarets Forum. Siden har de fortsatt slik og er den dag i dag den største plattformen for nyheter fra forsvaret.

Allerede året etter mannskapsavisa startet opp var Kjell Aukrust å se som vernepliktig i redaksjonen, og når han dimitterte ble han ansatt. Til sammen jobbet han i Forsvaret i 50 år, fra 1946 frem

Olav finner i å fornuftig elev.

— Gå stille da, Hansen, fienden er i nærheten.
— Ja, det er jo nettopp det som får løstennene til å klapre så forbaska...

Kjell Aukrust i 1957.

— Er dere brødre?
— Nei, vi er tvillinger.

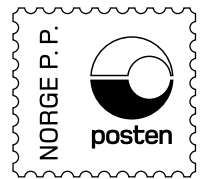
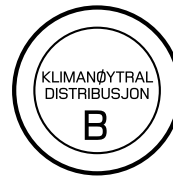
til 1994. Det var altså her det hele startet. I starten var det snakk om illustrasjoner som skulle fungere som et slags humorinnslag i avisa. Det tok ikke lange tiden før redaksjonen og leserne forsto at det satt et stort talent bak de morsomme illustrasjonene. Etter hvert som flere og flere av tegningene hans ble publisert, dukket de også opp i andre aviser rundt om, også i Heimevernsbladet. I aprilutgaven fra 1948 dukket den første illustrasjonen av Kjell Aukrust opp, på aller siste side i bladet. Siden det har de dukket opp både her og der. Noen av illustrasjonene har blitt hentet fra Mannskapsavisa, mens andre ble tegnet til Heimevernsbladet etter ønske fra redaksjonen.

Det voksende talentet fikk etter hvert mer rom i mannskapsavisa til verkene sine. Det starter med en egen spalte «Våre Duster» (VD), som helt enkelt skulle fungere som et humorinnslag med både vitser og eksistensielle spørsmål. Spalten vokste seg større og større etter hvert som nye utgaver av avisen ble gitt ut.

Etter hvert ble stedsnavnet Flåklypa nevnt uten at man så en sammenheng til at det senere skulle bli så mye større. Også Reodor Felgen dukker opp først i VD, men ikke før noen utgaver senere blir han presentert som oppfinner. Videre dukker flere av de kjente karakterene opp sporadisk i spalten.

Etter ni år, i 1967 blir VD spalten kuttet, men fire år etter ble den erstattet med Flåklypa Tidende. Her fortsatte universet med de velkjente karakterene. Avisens to ansatte, Frimand Pløsen som sjefsredaktør og Melvind Snerken som sportsjournalist ble en uslælig duo. Flåklypa Tidende, «Avisen med egen pakke-disk», ble starten på det som senere skulle bli til både Flåklypa-balletten på Den Norske Opera og Ballett, og den største suksessen innen norsk film gjennom tidende, Flåklypa Grand Prix.

I tillegg til Kjell Aukrust var det en rekke andre illustratører som tegnet for Heimevernsbladet de 25 første årene.

Returadresse:
HEIMEVERNSSTABEN
POSTBOKS 393 TERNINGMOEN
2403 ELVERUM

**FØLG OSS PÅ
SOSIALE MEDIER**

HEIMEVERNET

